

Хоць у гэты восеньскі дзень дзьме сыры вецер і сонца не скорае на цёплы прамень, бляск у вачах Вашых выхаванкаў і ўсеагульная пашана да Вашай працы ўчыняюць дзень 14 кастрычніка самым сонечным, самым прыгожым днём.

Напярэдадні Вашага свята, дарагія настаўнікі, вучні і студэнты перадалі Вам самыя сардэчныя пажаданні, уручылі букеты кветак, прадэкламавалі вершы і спелі вясёлыя песенькі. Дарослыя ж, занятыя сваімі штодзённымі абавязкамі, не ўсе маглі прысутнічаць на Вашым свяце. Але душою ўсе мы з Вамі, бо кожны з нас носіць у сэрцы неўміручы вобраз свайго любімага настаўніка — зборны вобраз усіх Вас, шаноўныя педагогі.

Віншуем са святам усіх Вас: і тых, хто ўпершыню ў гэтым годзе з дзённікам у руцэ ўвайшоў у клас, каб пачаць свой працавіты і доўгі настаўніцкі шлях; і тых, хто з году ў год аддае ўсе свае сілы навучанню і выхаванню маладога пакалення; і тых, чыя галава ўжо зацярушана сівізной і голас страціў колішні звонкі тэмбр, а яны ўжо вучаць дзяцей сваіх былых вучняў, хто пасля доўгіх год працы на ніве асветы цяпер знаходзіцца на заслужаным адпачынку.

Нашыя самыя сардэчныя віншаванні перадаем усім настаўнікам нашай роднай беларускай мовы, дырэктарам школ, дзе яна навучаецца, працаўнікам органаў асветы і тым сярод Вас, хто не шкадуючы свайго часу, самаахвярна дзейнічае ў радах нашай арганізацыі, дапамагае гурткам БГКТ, кіруе мастацкай самадзейнасцю пры іх, рыхтуе моладзь да ўдзелу ў дэкламатарскіх, харавых конкурсах і іншых культурна-асветных мерапрыемствах.

Усім Вам, шаноўныя настаўнікі, з нагоды Вашага свята самыя шчырыя пажаданні поспехаў і задавальнення з працы, а таксама ўсяго найлепшага ў асабістым жыцці складае

ГАЛОЎНАЕ ПРАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА І РЭДАКЦЫЯ «НІВЫ».

Ніва

ТЫДНЁВІК ГПБГКТ

№ 42 (868) ГОД XVII БЕЛАСТОК 15 КАСТРЫЧНІКА 1972 г. ЦАНА 60 гр.

Настаўнікі беларускай мовы з'яўляюцца надзейнымі актывістамі БГКТ. Былі яны таксама шырока прадстаўлены на VII з'ездзе і надавалі тон яму. А ў перапынках — абмен думкамі. Тым больш, што сабраліся старыя знаёмыя. На здымку злева направа: загадчык кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта Альжбета Смулкова, настаўніца беларускай мовы Бельскага беларускага ліцэя Зінаіда Красоўская і рэдактар беларускіх перадач беластоцкага радыёвяшчання Станіслаў Пазнанскі. З. Красоўская і С. Пазнанскі з'яўляюцца выпускнікамі кафедры беларускай філалогіі В. У. Фота Цаф — П. Савіцкі

VII З'ЕЗД БГКТ

(ВЫСТУПЛЕННЕ САКРАТАРА ВК ПАРП УЛАДЗІСЛАВА ЮШКЕВІЧА)

Дазвольце мне, таварышы, ад імя Ваяводскага камітэта перадаць вашаму з'езду, усім дзеячам, членам і сімпатыкам таварыства сардэчныя прывітанні і прызнанне за самаахвярную працу ў супольнай справе развіцця нашага рэгіёну і краіны. Адначасова я глыбока перакананы, што ў рабочай атмасферы з'езду вы намеціце галоўныя напрамкі вашай далейшай актыўнай культурнай і грамадска-гаспадарчай дзейнасці.

Кіраўніцтва Ваяводскага камітэта высока ацэньвае датыхчасовую працу вашага таварыства. Добрыя вынікі дасягнуты вамі ў вашай карыснай працы таксама і дзякуючы таму, што Народная Польшча назаўсёды парвала з рэакцыйнай палітыкай міжваенных урадаў.

А перададзеныя вам толькі што пажаданні вынікаюць з ленінскай палітыкі нашай партыі і пачуццяў польскага грамадства да ўсіх нацыянальных меншасцей, пражываючых на тэрыторыі ПНР, а таксама да ўсіх іншых народаў, а асабліва да братніх савецкіх народаў. І справа тут не толькі ў тым, што савецкая краіна з'яўляецца

Сакратар ВК ПАРП Уладзіслаў Юшкевіч выступае з трыбуны VII з'езду БГКТ. *Фота Цаф — П. Савіцкі.*

блізкім суседам, справа не толькі ў блізкасці мовы і культуры. Справа перш за ўсё ў тым, што наша дружба нараджалася даслоўна з цярпенняў працоўных мас абодвух народаў. Сцераглі яны яе, баранілі і паглыблялі ў надзвычай цяжкіх гістарычных умовах, калі класы эксплуататараў і правячыя колы, дзякуючы сваёй класава-эгаістычнай палітыцы, рабілі ўсё, каб сеяць непаразуменні, нянавісць і паглыбляць узаемную варожасць.

Наша дружба, таварышы, фарміравалася ў барацьбе за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне, якую ў няроўных часта ўмовах вялі з эксплуататарамі лепшыя прадстаўнікі абодвух нашых народаў.

Таксама польскі і беларускі народы шмат маюць супольнага ў сваёй гісторыі. Супольна змагаліся яны за вызваленне з царызмам, з капіталістычна-памешчыцкім прыгнётам санацыйнай Польшчы і з гітлераўскім акупантам. За вашу і нашу свабоду гінулі ў гэтай барацьбе найлепшыя сыны польскага і беларускага народаў.

Класавая салідарнасць яшчэ больш вырасла, загартавалася і ўмацавалася пасля вызвалення, калі беларусы разам з палякамі ўдзельнічалі ва ўмацаванні народнай улады і адбудове Беласточчыны, а цяпер актыўна ўдзельнічаюць у будаўніцтве сацыялізму і павышэнні дабрабыту нашага грамадства ў нашай краіне. Адзначаны ў справаздачным дакладзе грамадска-прафесіянальны склад членаў таварыства, а асабліва іх прыналежнасць да партыі і грамадска-палітычных арганізацый, пацвярджае актыўнасць вялікай часткі вашай арганізацыі.

Асабліва значныя дасягненні таварыства адзначаем у галіне культурнай дзейнасці. За перыяд сваёй 15-гадовай дзейнасці вы выпрацавалі добрыя формы працы ў галіне распаўсюджвання беларускай нацыянальнай культуры, а перш за ўсё ў галіне развіцця мастацкага самадзейнага руху і чытальніцтва. Неабходна станоўча ацаніць таксама вашу дзейнасць пры адзначэнні гадавін і дзяржаўных свят, а таксама даволі паўсямесна праводзімую лектарскую акцыю. Дзякуючы гэтай дзейнасці, культывуюцца, з аднаго боку, прыгожыя традыцыі беларускага народа, а з другога боку, прывіваецца і паглыбляецца перакананне аб супольнасці інтарэсаў беларускай меншасці з польскім насельніцтвам, якая ўсё больш інтэгруецца з усім нашым народам, паспяхова ўключаючыся ў рытм грамадска-гаспадарчых перамен, адбываючыхся ў Народнай Польшчы.

(Працяг на стар. 3)

Калі на конкурсе для школьнікаў «Беларуская песня—72» выступіў калектыў з пачатковай школы з Веек Беластоцкага павету ў суправаджэнні гарманіста чатырохкласніка Пеці Ваўранюка, усе былі захоплены. І я пастанавіў абавязкова наведаць школу ў Вейках.

Суботні надвячорак. У школе — ні вучняў, ні настаўнікаў, адно прыбіральшчыца завіхаецца, клапоцячыся пра бляск і шык светлых, густоўна ўпрыгожаных, запоўненых кветкамі і шафамі з навучальнымі дапаможнікамі класаў. Хаджу па іх, і маё вока колішняга настаўніка не можа нарадавацца гэтымі з піетызмам сабранымі і экспанаванымі малюнкамі і працамі вучняў, строгім ладам і парадкам у зашклёных шафах, дагледжанай мэбляй — усё на сваім месцы, акуратнае. «Так, — думаецца мне, — тут працуюць старанныя і салідныя людзі».

Настаўніцкая сям'я

Вось і яны. Марыя і Мікалай Ваўранюкі жывуць не пры школе, а ў вёсцы. У старой пахіленай сялянскай хатцы грамадская рада наймае ім — сям'і, што складаецца з дзвюх дарослых асоб і дваіх дзяцей, — адзін-адзіны невялічкі пакойчык.

— Настаўнічалі ж мы абое доўгі час у Гарадку, — паясняе дырэктар школы Мікалай Ваўранюк. — Было там і жыць выгодна і працаваць не так ужо цяжка. А пацягнула сюды.

— ?

— Хацелася пераканацца самому, чаго чалавек варты, самастойна ведучы школу ў такой далейшай мясціне, дзе да мястэчка адзінаццаць, а да бліжэйшага аўтобуснага прыпынку — шэсць кіламетраў.

— І не наракаем, — уключаецца пані Марыя. — Дзеці ў вёсцы лепшыя і падатнейшыя. Можа не ўсе яны такія развітыя, як у горадзе, але затое яны надта ж удзячны матэрыял, з якога можна многа зрабіць. Нашыя вучні проста цягнуцца да вучобы, пасля заканчэння пачатковай школы імкнуцца вучыцца далей, паглыбляць і пашыраць свае веды. І надта ж ахвотныя да артыстычнай дзейнасці. У школе я вяду практычна-тэхнічныя заняткі і польскую мову ў VII—VIII класах, і мой самы шчаслівы дзень — гэта той, калі вучні падрыхтаваны да ўрокаў і

Працяг на стар. 4

Эдвард Герэк у Францыі

Першы тыдзень кастрычніка праходзіў на свеце пад знакам візіту I сакратара Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі Эдварда Герка ў Францыі, куды паехаў ён на запрашэнне прэзідэнта Францыі Жоржа Пампіду. Візіт гэты выклікаў велізарнае зацікаўленне і ўсе пяць дзён пабыўкі Эдварда Герка ў Францыі прыцягваў сусветную ўвагу грамадскасці і журналістаў. Гэты шырокі рэзананс візіту і польска-французскія размовы, а таксама асоба нашага сакратара знаходзяць адлюстраванне ў прэсе ўсяго свету яшчэ пасля заканчэння візіту.

Прыпомнім у вялікім скарачэнні галоўныя пункты гэтага працавітага візіту I сакратара: тры размовы ў чатыры вочы з прэзідэнтам Пампіду, візіт у Ліёне, між іншым, на фабрыцы цяжкіх аўтамашын Берлье, з якой наладзіла супрацоўніцтва польская прамысловасць, візіты ў гарадской ратушы Ліёна і ў новабудаваным парыжскім жыллёвым квартале, размовы з прамысловымі сферамі Францыі, падпісанне 10-гадовага дагавору супрацоўніцтва гаспадарчага, прамысловага і навукова-тэхнічнага ПНР і Рэспублікі Францыі. У апошні дзень пабыўкі Эдварда Герка ў Францыі ў зале ўрачыстасцей версальскага палаца I сакратар ЦК ПАРП і Жорж Пампіду падпісалі Дэкларацыю дружбы і супрацоўніцтва.

Падчас пабыўкі ў Францыі Эдвард Герэк злажыў вянкі на магілах Фрыдэрыка Шапена, Валерыя Врублеўскага і пад Сцяной Камунараў на кладбішчы П'ер Лашэз. Таксама вянок палажыў на магіле Марыса Тарэза і генерала Шарля дэ Голя. Сустракаўся з журналістамі і з кіраўніцтвам Камуністычнай партыі Францыі.

Візіт I сакратара ў Францыі праходзіў у атмасферы вялікай прыязнасці і сімпатыі для нашай краіны. Эдвард Герэк, як усім вядома, умее ўнесці непасрэднасць у свае асабістыя кантакты, а справу іх у Францыі аблягчаў і той факт, што I сакратар дасканала ведае французскую мову.

Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Курт Вальдгайм высока ацаніў візіт і польска-французскую Дэкларацыю як добра служачыя сусветнаму міру і супрацоўніцтву народаў і дзяржаў з розным грамадскім ладам. Усюды падкрэслівaецца вялікі ўклад Польшчы і Францыі, які яны ўносяць і будуць уносіць у справу супрацоўніцтва і міру ў Еўропе.

Усе еўрапейскія дзяржавы і большасць дзяржаў свету прынялі візіт і яго вынікі як важны крок для справы міру ва ўсім свеце.

Для нашай краіны важнае тое, што гаспадарчыя мэты візіту I сакратара ў Францыі дасягнуты, аб чым сведчыць 10-гадовы Дагавор аб гаспадарчым супрацоўніцтве. (вл)

ЮБІЛЕЙ ПАЭТА

Пра тое, што народнаму паэту Беларусі Максіму Танку споўнілася 60 год, нашы чытачы ведаюць ужо з папярэдніх нумароў «Нівы». Сёння хочам толькі дадаць, што яго жыццё было вельмі працавітае. У Беларусі выдаў ён 455 кніг вершаў, а 29 зборнікаў яго паэзіі выйшлі ў Маскве і ў іншых рэспубліках. Максіму Танку прысуджаны Дзяржаўная прэмія СССР, літаратурная прэмія імя Янкі Купалы, Дзяржаўная прэмія БССР імя Янкі Купалы. Ён удастоены звання народнага паэта Беларусі. Самааххвярнай паэтыцкай службай народу здабыў Максім Танк самае вышэйшае яго прызнанне. Юбілей выдатнага паэта шырока быў адзначаны ў БССР.

БССР і ААН

У працы чарговай XXVIII сесіі Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, якая распачала працу 19 верасня г.г. у Нью-Йорку, прымае ўдзел дэлегацыя Беларускай ССР. Узначальвае яе міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч.

ТУРЫСЦКІЯ ПАЕЗДКІ

Па пуцёўках прафсаюза работнікаў сельскай гаспадаркі многія калгаснікі з Беларусі пабывалі за межамі СССР. Для прыкладу: эканаміст калгаса імя Леніна А. Шчасная пабывала ў Чэхаславакіі, а работнікі калгаса імя Дзяржынскага і саўгаса «Смаргонскі» правялі водпуск у ГДР.

НОВАЯ КРЫНІЦА НАФТЫ

Адкрыта яшчэ адно — Паўднёва-Асташкавіцкае — месцанараджэнне беларускай нафты. З глыбіні 3 900 метраў ударыў тут магутны фантан вадкага паліва — 800 тон у суткі.

ВЁСКА ЦІ ГОРАД?

Не так яшчэ даўно цяжка было ўявіць сабе, як здзейсніцца зраўнанне горада з вёскай. А цяпер ужо розніца знікае. Вось у саўгасе «Сялюты» на Віцебшчыне шырока разгарнулася жыллёвае будаўніцтва гарадскога тыпу. Дамы тут ёсць двухпавярховыя і вышэйшыя, яны маюць поўнае абсталяванне для бытавога абслугоўвання. У цэнтры пасёлка ўзвышаецца чатырохпавярховы будынак, у якім кантора саўгаса, сельскі савет, пошта, гасцініца, швейнае і абутковае атэлье. Саўгасны палац культуры мае глядзельную залу на 400 месцаў і прасторную бібліятэку. Выдатна абсталяваны дзіцячы сад і яслі. У гандлёвым цэнтры — сталовая, прамтаварны і прадуктовы магазіны. Па-суседску ў вёсцы Копці ўзводзіцца ўжо яшчэ адзін жылы мікрараён. І дзе ж тут вёска, а дзе горад?

МАЛАДЗЕЧАНСКІ ЛІЦЕЙНЫ

Чвэрць стагоддзя назад у Маладзечне з'явіўся ліцейна-механічны завод. Асноўнай яго прадукцыяй былі тады пячныя чыгунныя вырабы і жалезныя бочкі. У 1959 годзе завод выпусціў першыя настольна - свідравальныя станкі. Сёння прадукцыя гэтага прадпрыемства экспартуецца ў 53 краіны Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. (вр)

ВІЗІТ МАРШАЛА А. ГРЭЧКІ

7 верасня I сакратар Цэнтральнага Камітэта ПАРП Э. Герэк прыняў у сябе Міністра абароны СССР, маршала Савецкага Саюза А. Грэчку. Візіт прайшоў у сардэчнай атмасферы.

ПАСЯДЖЭННЕ РАДЫ МІНІСТРАЎ

4 верасня адбылося пасяджэнне Рады Міністраў, якое прысвячалася ацэнцы праграмы мадэрнізацыі прамысловасці, развіццю замежнай турыстыкі і паляпшэнню паслуг для грамадства.

ПЛЕНАРНАЕ ПАСЯДЖЭННЕ ГК ЗСЛ

Нядаўна адбыўся XIII пленум Галоўнага камітэта ЗСЛ, які быў прысвечаны рэарганізацыі радаў нарадовых на вёсцы і ў малых мястэчках, а таксама задачам ЗСЛ у рэалізацыі гэтай рэформы.

ВІЗІТ П. ЯРАШЭВІЧА

4 верасня старшыня Рады Міністраў П. Ярашэвіч правёў сустрэчу з прадстаўнікамі вроцлаўскага навуковага асяроддзя. П. Ярашэвіч знаёміўся з дасягненнямі і праблемамі гэтага асяроддзя. Затым наведаў ён вроцлаўскае электранічнае прадпрыемства «Эльвро» і ельчанскую фабрыку аўтамабіляў, якая працуе зараз над выпускам новага аўтобуса тыпу «Берлье».

ВІЗІТ У Г. ЯБЛОНСКАГА

З нагоды IX з'езду Лігі аховы прыроды старшыня Рады Дзяржавы Г. Яблонскі прыняў у Бельведары дэлегацыю дзеячоў гэтай арганізацыі са старшынёю Галоўнага праўлення Лігі В. Яніэўскім.

З'ЕЗД БУДАЎНІКОЎ

Нядаўна адбыўся X з'езд прафсаюзаў будаўнікоў і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў. З'езд зрабіў ацэнку працы арганізацыі і намеціў напрамкі да далейшай дзейнасці. У працы з'езду прымаў удзел старшыня Рады Міністраў П. Ярашэвіч.

НОВАЕ Ў ГУЦЕ «КОНІН»

5 верасня ў гуце «Конін» былі перададзены ў карыстанне ліцейны завод алюмінія і пракатны цэх алюмініевай бляхі. Яшчэ ў гэтым годзе гута выпусціць 3 500 тон бляхі і алюмініевай стужкі агульнай вартасцю 130 мільёнаў зл.

НОВЫЯ ТЭЛЕФОНЫ

Фабрыка тэлефонаў у Радоме павялічыла прадукцыю тэлефонаў тыпу «Астэр», які мае рэгуляцыю званка. Апрача таго, выпусціла яна насценныя тэлефоны і рыхтуе тэлефонны апарат на клавішы.

НОВЫЯ ВАГОНЫ

Пазнанская фабрыка паравозаў і вагонаў пачала прадукцыю новых вагонаў, у якіх будуць абсталяваны буфеты.

ПАБУДОВА НОВАЙ ГУТЫ

Расце тэмп будовы гуты «Катовіцы». Новая гута будзе пабудавана пры дапамозе замежнага абсталявання.

ЭЛЕКТРЫЧКАЙ У ЗАКАПАНЭ

Ужо праз тры гады можна будзе даехаць да курортнага горада Закапанага электрычкай. Зараз ідзе электрыфікацыя чыгункі на адрэзку Кракаў — Закапанэ. (яц)

З. ГУШЧА СЯРОД МОЛАДЗІ

Віцэ-міністр асветы і выхавання генерал дывізіі Зыгмунт Гушча сустрэўся з моладдзю беластоцкіх школ — Механічнага тэхнікума і Агульнаадукацыйнага ліцэя № 5 у Старасельцах. У сустрэчы ўдзельнічалі таксама віцэ-куратар школьнай акругі С. Роман, прэзас акруговага праўлення ЗБоВіД плк. Ян Анацік і інш. Сустрэчы былі прысвечаны 29-ай гадавіне Народнага Войска Польскага. Ген. дыв. З. Гушча расказваў моладзі аб гісторыі нашай арміі. Вучні з зацікаўленнем слухалі ўспаміны генерала аб барацьбе з гітлераўцамі ў радах I Дывізіі імя Т. Касцюшкі.

З ПРАЦЫ ПВРН

Прэзідыум ВРН на сваім чарговым пасяджэнні разглядаў справу выкарыстоўвання ў нашым ваяводстве прыродных багаццяў — мінеральнай сыравіны. Наша ваяводства займае першае месца ў краіне па запасах торфу, шмат у нас сыравіны для будаўніцтва, для вырабу шкла, значныя запасы крэйды, якая выкарыстоўваецца даволі шырока мясцовай прамысловасцю. У прынятай пастанове гаворыцца аб больш інтэнсіўным выкарыстоўванні прыроднай мінеральнай сыравіны.

На гэтым пасяджэнні разглядалася таксама справа забеспячэння вёсак вадой. Згодна з 5-гадовым планам забеспячэння сельскай гаспадаркі і вёсак вадой, да канца 1975 года на беластоцкіх вёсках павінна быць 50 воданапорных аб'ектаў і 70 комплексных водаправодаў.

ДЭКАДА БАЛГАРСКАЙ КУЛЬТУРЫ

У Беластоку і павятовых гарадах нашага ваяводства праходзіць дэкада балгарскай культуры. Арганізатарам дэкады з'яўляецца ВСС «Сполэм» у супрацоўніцтве з цэнтрам балгарскай культуры і ЗСС «Сполэм» у Варшаве. У час дэкады арганізавана шэраг выставак у будынку ВСС «Сполэм» па вул. Сянкевіча 4 і ў кавярні «Стылёва». У спулдзельчым гандлёвым доме «Меркуры» арганізаваны продаж балгарскіх вырабаў, а ў святліцы ВСС адбыўся вечар балгарскай паэзіі.

З'ЕЗД РАСПАЎСЮДЖВАЛЬНІКАЎ ВЕДАЎ

8 кастрычніка ў Беластоку адбыўся VI ваяводскі з'езд Таварыства распаўсюджвання ведаў (ТВП). З'езд падсумаваў 4-гадовую дзейнасць па павышэнню ведаў сярод грамадства і накрэсліў кірункі дзейнасці на 1972—75 гады. Шэраг дзеячоў ТВП атрымала ганаровыя адзнакі «Заслужаны для Беласточчыны» і «Заслужаны папулярызатар ведаў ТВП».

УЗНАГАРОДЫ ДЛЯ ПІЛОТАЎ

Намеснік старшыні Прэзідыума ВРН Р. Лазаровіч уручыў калектыву санітарнай авіяцыі Ваяводскай калоны санітарнага транспарту ганаровыя адзнакі «Заслужаны для Беласточчыны». Узнагароды атрымалі кіраўнік калектыву санітарнай авіяцыі Ф. Надоўскі і старшыя тэхнікі авіяцыі — Я. Аблажэвіч і З. Плонскі. Толькі ў гэтым годзе пілоты зрабілі ўжо каля 800 рэйсаў на ратунак хворым. (яч)

NIEDZIELA 15.X.
7.40 Program dnia. 7.45 Kurs Rolniczy. 8.20 „Przypominamy, radzimy”. 8.30 „Nowoczesność w domu i zagrodzie”. 9.00 Dla młodych widzów: „Teleranek”. 10.20 „Akcja Liść Dębu” — film TVP („Stawka większa niż życie”). 11.15 „Dolina Araratu” — film TVP. 11.45 Sprawozdanie z międzypaństwowego meczu piłki nożnej Polska — Czechosłowacja. W przerwie ok. 12.30 Dziennik. 13.50 „Przemiany”. 14.20 Dla dzieci: „Koncert mistrza Ferdaska” — film czechosł. 14.55 IV Festiwal Orkiestr Wojskowych „Świeradów-Zdrój 1972”. 15.55 „Antylopy, pawiany i lwie drzewa” — film franc. („Prawa buszu”). 16.20 „Kryteria”. 16.30 „Wielka gra”. 17.20 „Piosenka dla Ciebie”. 18.10 „Piórkiem i węglem”. 18.35 „Tele-Echo”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Przekleństwo Midasa” — film ang. („Wielki napad”). 20.55 PKF. 21.10 „Już rok za pasem” — program rozr. („Pory roku w piosence”). 22.00 Magazyn sportowy.
PONIEDZIAŁEK 16.X.
15.20 i 22.45 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Zwierzyniec”. 17.25 „Echo stadionu”. 17.50 „Dzień powszedni lekarza” — film dok. radz. 18.20 „W kraju Amona” — film Tele-Aru. 18.45 „Eureka”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: T. Hołuj — „Echo”. 21.05 Publicystyka międzynarodowa. 21.35 „Ex libris”. 22.00 Dziennik. 22.20 Utwory Fryderyka Chopina gra Nelly Akopian (ZSRR).
WTOREK 17.X.
9.15 „Kim jesteś Wenkow” — film bułg. cz. I. 10.55 Dla szkół: (kl. VI) Język polski — „Fryderyk Chopin”. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Perspektywy techniki”. 17.10 „Oferty” 17.30 Ekran Młodych. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przypominamy, radzimy”. 20.10 „Człowiek z karabinem” — film fab. radz. 21.40 „Kontakty”. 22.10 Dziennik. 22.30 „Benny Hill Show” — program rozr. ang.
ŚRODA 18.X.
8.25. „Człowiek z karabinem” — film fab. radz. 9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „Trudne lata”. 10.55 Dla szkół: (kl. VII—VIII) Wychowanie plastyczne — „Malarstwo współczesne”. 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Fizyka — „Przyrządy optyczne”. 12.45 i 13.20 Mechanizacja Rolnictwa: cz. I i II. 14.00 „Wybieramy zawód”. 15.20 i 23.00 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Ludzie z różnych stron świata” — film. 17.05 Dla dzieci: „Pies jak pies”. 17.35 Magazyn ITP. 17.50 „Bieg po zdrowie”. 18.15 TV Kurier Warszawski. 18.35 „Dzień polskiej jesieni” — program ekonom. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Niewolnik galijski” — film franc. („Słynne ucieczki”). 21.00 „Świat i Polska”. 21.35 „Artyści, których podziwiamy” — Irena Dubiska. 22.30 Dziennik. Wiadomości sportowe.
CZWARTEK. 19.X.
9.00 Dla szkół: (kl. VII) Chemia — „Gaz życia”. 9.55 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „Sławni uczeni Akademii Krakowskiej”. 10.25 „Niewolnik galijski” — film franc. („Słynne ucieczki”). 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — „Polska poezja współczesna” cz. I. 14.00 Matematyka w szkole: „Zbiory i liczby” cz. I. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem”. 17.45 PKF. 17.55 „Muzy bez etatu” („Panorama amatorskiego ruchu artystycznego”). 18.25 TV Kurier Lubelski. 18.45 „Studia podyplomowe — hobby czy szansa” — rep. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przypominamy, radzimy”. 20.10 Teatr Sensacji: F. Durbridge — „Jak błyskawica” odc. I. 21.10 „Związkowy egzamin” — publ. społeczna. 21.40 „Ekspres nr 11” — kabarecik kolejowy. 22.05 Dziennik. Wiadomości sportowe.
PIĄTEK 20.X.
8.05 „Kim jesteś Wenkow” — film fab. bułg. cz. II. 9.55 Dla szkół: (kl. VI) Geografia — „Nasze skały”. 10.55 Dla szkół: (kl. II) „Uwaga, niebezpieczeństwo”. 11.55 Dla szkół: (kl. III lic.) Przysposobienie obronne — „Budowa polowej linii telefonicznej”. 15.20 i 22.30 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Pora na Telesfora”. 17.25 „Nie tylko dla pań”. 17.50 „Czy istnieją ludzie dorośli” — felieton E. Lipińskiego („Historia polskiej literatury”). 18.10 TV Kurier Mazowiecki. 18.30 „Pióropusze i ostrogi” cz. III rep. St. Szwarc-Bronikowskiego. 19.05 „Turystyka i wypoczynek”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Trochę historii” — film dok. rum. („Delta Dunaju”). 20.30 „Kraj”. 21.10 Teatr TV na świecie: „Anna Maria Mood” — spektakl TV angielskiej. 22.00 Dziennik. Wiadomości sportowe.
SOBOTA 21.X.
8.10 „Gorąca linia” — film fab. pol. 9.55 Dla szkół: (kl. V) Geografia — „Z mapą w ręku”. 10.25 „Trochę historii” — film dok. rum. („Delta Dunaju”). 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Biologia — „Podstawy genetyki”. 15.25 Program dnia. 15.30 Program I proponuje. 15.50 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.05 TV Informator Wydawniczy. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: telekonkurs. 17.40 „Spotkania z przyrodą”. 18.05 „Piosenka w mundurze”. 18.35 „Pegaz”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 „Dwa oblicza zemsty' — film fab. USA. 22.30 Dziennik. Wiadomości sportowe. 22.55 „Gwiazdy tamtych dni” — Wiktoria Kawecka.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

PIĄTEK, 13 października
8.25 Film fab. 10.05 Szkoła szachowa. 10.35 Filmy dokument. 14.25 Program dnia. 15.00 Eureka. 17.00 Tadżykistan. 19.00 Czas. 19.30 Śpiewa D. Hnaciuk. 20.00 Program sportowy. 21.41 Panorama nowin.
SOBOTA, 14 października
7.00 Program dnia. 7.20 Koncert. 8.30 Szkatułka muzyczna. 9.40 Moda i my. 12.00 Hokej. „Dynamo” — CSKA. 14.15 Tańczcie z nami. 14.45 W świecie zwierząt. 16.00 Nowiny. 16.10 Film animowany. 16.30 Program międzynarodowy. 17.00 Program estradowy. 17.50 Film fab. 19.00 Czas. 19.30 Artystka ludowa ZSRR W. Marecka. 21.00 Mistrzostwa Europy w koszykówce (kobiety).
NIEDZIELA, 15 października
7.00 Program dnia. 8.00 Kiosk muzyczny. 9.00 Koncert. 9.45 Filmy animowane. 10.40 Wszechzwiązkowy festiwal twórczości ludowej. 11.45 Sport. 12.35 Almanach TV. 13.25 Spektakl dla dzieci. 14.30 Hokej. „Chemik” — „Spartak”. 15.20 Białoruska pieśń ludowa. 16.00 Nowiny. 16.10 Film dokument. 17.25 Film fab. 19.00 Czas. 19.30 TV teatr miniatur. 20.10 Koncert. 20.40 Mistrzostwa Europy w koszykówce (kobiety).

Усё лепш выконвае сваю ролю тыднёвік «Ніва», на старонках якога публікуюцца матэрыялы аб жыцці і дзейнасці беларускага насельніцтва, аб яго патрэбах і перспектывах развіцця як усяго нашага рэгіёну, так і паасобных мясцовасцей, дзе насельніцтва гэта жыве і працуе. Вялікія таксама дасягненні «Нівы» ў пашырэнні культуры і асветы, у азнаямленні сваіх чытачоў з жыццём грамадства Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, а таксама ва ўмацаванні польска-савецкай дружбы.

Таварышы!

Партыя і народная ўлада стварае спрыяльны клімат і добрыя ўмовы для свабоднага развіцця нацыянальных меншасцей і іх грамадска-культурных таварыстваў. Усякая каштоўная і карысная ініцыятыва Беларускага грамадска-культурнага таварыства заўсёды падтрымліваецца кіраўніцтвам партыі. Таксама і ў будучыні мы будзем падтрымліваць усё тое, што добрае і карыснае, што будзе будзіць грамадска-палітычную актыўнасць людзей і дапамагаць выкананню намечанай VI з'ездам праграмы партыі, а таксама інтэграцыі нашага грамадства.

Пастановы VI з'езду з'яўляюцца ўсебаковай праграмай дзейнасці нашай партыі, рабочага класа і ўсяго грамадства. Таму да іх выканання прыступілі ўсе звенні партыйных арганізацый, палітычных стронніцтваў і грамадска-прафесіянальных арганізацый.

Высока ацэньваючы пачынанні таварыства ў галіне развіцця культуры і асветы, хачу адначасова сцвердзіць, што гэта толькі частка вашых заданняў. Не менш важныя, калі не найважнейшыя заданні, стаяць цяпер у грамадска-гаспадарчай галіне, дзе лічыцца знаходлівасць і ініцыятыва кожнай арганізацыі і кожнага яе члена.

Шматгадовая актуальнасць рашэнняў VI з'езду абумоўлівае тое, што як папулярызацыю, так і пераўтварэнне ў жыццё гэтых рашэнняў нельга зводзіць да аднаразовай кампаніі, павінен гэта быць пастаянны працэс. Адсюль вынікаюць акрэсленыя заданні таксама для ўсяго вашага таварыства, а асабліва членаў партыі і актыву грамадскіх арганізацый.

Неабходна не толькі актыўна ўключыцца ў працу ў партыйных арганізацыях, радах нарадовых і грамадскіх арганізацыях, але і наладжваць сістэматычныя кантакты і сустрэчы з беларускім насельніцтвам, каб, выкарыстоўваючы псіхіку, нацыянальныя вузы і своеасаблівыя моўныя формы, ясным і зразумелым спосабам, а гэта значыць, і найбольш паспяховым, знаёміць гэтых людзей з праграмай партыі і заданнямі, якія з яе вынікаюць для паасобных грамадска-прафесіянальных груп нашага грамадства.

Неабходна развіваць актыўную дзейнасць у гэтым напрамку, прымаючы пад увагу заданні, якія стаяць перад намі ў галіне далейшага гаспадарчага развіцця нашага ваяводства. Праўда, дасягнутыя ў першым паўгоддзі гэтага года прадукцыйныя вынікі даюць падставы да ўмеркаванага аптымізму, паколькі планы ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, беручы глабальна, былі выкананы і перавыкананы. Тым не менш аднак, каб поўнасцю рэалізаваць гаспадарчую праграму, і перш за ўсё ў галіне сельскагаспадарчай прадукцыі і сельскагаспадарча-спажывецкай прамысловасці, трэба будзе яшчэ шмат папрацаваць як ваяводскім партыйным і дзяржаўным уладам, так і цэламу грамадству.

Беластоцкае ваяводства ёсць і доўга яшчэ застанецца рэгіёнам, дзе падставовай галіной нацыянальнай гаспадаркі з'яўляецца сельская гаспадарка і развіваючаяся на яе базе сельскагаспадарча-спажывецкая прамысловасць. Таму ад павелічэння і мадэрнізацыі сельскагаспадарчай прадукцыі ў асноўным залежаць будзе паспяховае, планавае гаспадарчае развіццё і ўзрост дабрабыту грамадства нашага ваяводства.

Чакаюць нас тут адказныя задачы. Паводле намечаных планаў, у 1975 годзе вартасць глабальнай сельскагаспадарчай прадукцыі складзе 24 мільярды злотых, гэта значыць, на 27 працэнтаў больш, чым у 1970 годзе. Пры гэтым прадугледжваецца, што колькасць раслінай прадукцыі павялічыцца на 23,2 працэнта, а жывёльнай — на 33,8 працэнтаў. Аналагічна вялікая дынаміка павелічэння сельскагаспадарчай прадукцыі прадугледжваецца на наступную пяцігодку, гэта значыць, на 1976—80 гады.

Каб загаспадарыць сур'ёзна ўзрастаючую базу сыравіны, неабходна, зразумела, далей інтэнсіўна развіваць сельскагаспадарча-спажывецкую прамысловасць. Таму, акрамя распачатых ужо будоў як, напрыклад, цукроўні ў Лапах і мясакамбіната ў Элку, у наступных гадах прадугледжваецца пабудаваць у ваяводстве цэлы шэраг новых прадпрыемстваў сельскагаспадарча-спажывецкага характару, а асабліва элеватараў, прамысловых млыноў, халадзільнікаў, малочных прадпрыемстваў, гароднінна-перапрацоўчых камбінатаў і г.д.

Будзем развіваць таксама лёгкую і драўнінную прамысловасць, а перш за ўсё тэкстыльную, швейную і мэблевую, а таксама паслуговую базу для хутчэйшага развіцця турыстыкі ў нашым ваяводстве.

Паспяховае выкананне гэтых задач стварае карысныя перспектывы для ваяводства і яго жыхароў. Рэалізаваць іх можна будзе аднак, толькі максімальна выкарыстоўваючы ўсе сродкі, якія мы маем, і поўнасцю мабілізуючы наша грамадства.

Прымаючы пад увагу сацыяльна-прафесіянальны склад таварыства, большасць членаў якога пражывае на вёсцы ці ў малых мястэчках, адным з падставовых вашых заданняў павінна быць канцэнтрацыя грамадска-гаспадарчай дзейнасці ў сельскім асяроддзі. Такім чынам, мабілізацыя вясковага насельніцтва ў мэтах інтэнсіфікацыі і павелічэння прадукцыі, а таксама павышэння сельскагаспадарчай культуры павінны быць, побач з культурна-асветнай дзейнасцю, другім вашым заданнем у дзейнасці новых улад Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

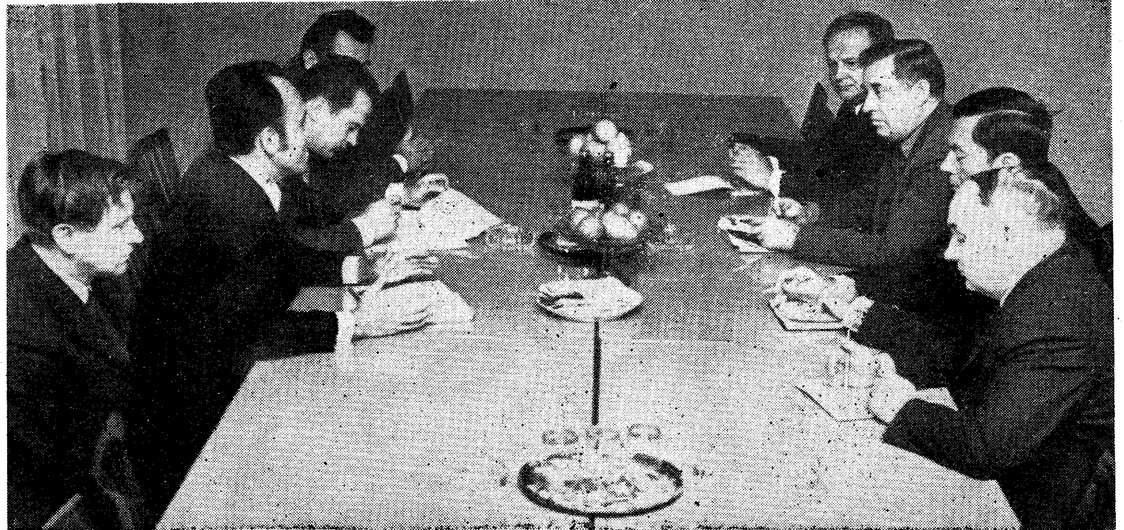
Вялікія задачы для членаў вашага таварыства мы бачым у арганізаваным конкурсе «Беластоцкая вёска — гаспадарная і культурная», у грамадскіх чынах, павышэнні сельскагаспадарчай культуры і г.д. Гэта, таварышы, справы важныя для нас усіх, для ўсяго нашага ваяводства, а ў тым ліку, а магчыма, і перш за ўсё для раёнаў, дзе пражывае беларускае насельніцтва, з увагі на тое, што менавіта гэтыя раёны з пункту гледжання развіцця прадукцыі і сельскагаспадарчай культуры з'яўляюцца адносна найбольш спозненыя.

Ёсць тут месца на розныя грамадскія ініцыятывы, якія без дадатковых фінансаў могуць прынесці сур'ёзныя карысці жыхарам нашага ваяводства. Адным словам, каштоўная кожная ініцыятыва, накіраваная да далейшага паспяховага развіцця сельскай гаспадаркі ў нашым ваяводстве.

Сігналізуючы аб гэтым, мы ўпэўнены, што актыў таварыства не пашкадуе сіл і ўмення, каб спазненне гэтае нашым супольным высілкам хутка ліквідаваць. Будзе гэта з'яўляцца адначасова падставовай прадпасылкай да ўзросту агульнай культуры і паляпшэння ўмоў жыцця беларускага насельніцтва.

Таварышы дэлегаты!

Высокая ацэнка вашай дзейнасці, дадзеная ўчора на сустрэчы першага сакратара Ваяводскага камітэта з прадстаўнікамі ўступаючых улад таварыства, якую я сёння яшчэ раз хацеў бы пацвердзіць усім дэлегатам, не звальняе вас, зразумела, ад абавязку шукаць усё лепшыя і больш паспяховыя формы і метады працы ў рэалізацыі прынятай на сённяшнім з'ездзе праграмы дзейнасці.

У І-га сакратара ВК ПАРП Здзіслава Куроўскага. *Фота Цаф — П. Савіцкі.*

На гэтай сустрэчы, акрамя дадзенай вам ацэнкі, высокай ацэнкі, дыскутавалі мы таксама аб галоўных напрамках развіцця ваяводства і заданнях актыву вашага таварыства. Вось, напрыклад, некаторыя з іх.

Неабходна, такім чынам, перш за ўсё ўдасканальваць і пашыраць ужо запачаткаваныя добрыя формы супрацоўніцтва з маладзёжнымі арганізацыямі і культурнымі пляцоўкамі, а перш за ўсё з клубамі «Рух» і клубамі селяніна ў галіне распаўсюджвання культуры і грамадска-палітычных ведаў, а таксама папулярызацыі дасягненняў народнай улады і адбываючыхся грамадска-гаспадарчых перамен у нашым ваяводстве і краіне.

Трэба аднак, таварышы, памятаць аб падставовай справе. Усе нашы пачынанні павінны быць падначалены асноўнай праблеме ў нашых умовах, гэта значыць, магчыма хутчэйшаму развіццю сельскай гаспадаркі, а тым самым і хутчэйшаму павышэнню ўзроўню жыцця жыхароў Беласточчыны.

У рамках лектарскай дзейнасці і рознага віду сустрэч, разам з папулярызацыяй культуры і прагрэсіўных народных традыцый, распаўсюджваць трэба палітычныя і грамадскія ідэі, звязаныя з 50-ай гадавінай Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, якую адзначаць будзем у снежні гэтага года.

Усе інстанцыі і партыйныя арганізацыі, грамадскія арганізацыі і культурныя таварыствы, у тым ліку таксама і Беларускае грамадска-культурнае таварыства, павінны паглыбляць сярод нашага грамадства пачуцці брацкай дружбы да народаў Краіны Саветаў.

Непарыўная дружба, салідарнасць, саюз і ўсебаковае супрацоўніцтва былі, ёсць і заўсёды будуць фундаментам нашай нацыянальнай палітыкі. Аб'яднаныя супольнай ідэяй марксізму-ленінізму і супольнымі карэннымі нацыянальнымі і дзяржаўнымі інтарэсамі на падставе ідэйных вузаў, супольнасці дзяржаўнага ладу, роўнасці і ўзаемнай пашаны, мы развіваем дружбу і супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі.

Дарагія таварышы дэлегаты!

Дазвольце, што ад імя кіраўніцтва Ваяводскага камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі перадам вам і выбраным сёння ўладам праўлення, а таксама і ўсім членам вашага таварыства шчырыя партыйныя пажаданні. Жадаю вам шмат поспехаў і задавальнення ў прафесіянальнай і грамадскай працы, а таксама ўсяго добрага ў асабістым жыцці!

У кулуарах VII з'езду БГКТ. Злева направа: галоўны рэдактар «Нівы» Г. Валкавыцкі, кіраўнік аддзела прапаганды ВК ПАРП В. Авер, сакратар ВК ПАРП У. Юшкевіч, кіраўнік адміністрацыйнага аддзела ВК ПАРП У. Канстанчук.
Фота Цаф — П. Савіцкі.

Пачатак на стар. 1

Настаўніцкая сям'я

ўсім ім можна ставіць «выдатна». Такіх дзён у нас у школе многа. Але люблю з дзецьмі і паспяваць, падрыхтаваць нешта з імі і на школьную ўрачыстасць, і на конкурсы. Перад нашым выступленнем на цэнтральным аглядзе «Беларуская песня—72» мы прынялі ўдзел у I павятовым фестывалі гарцэрскай і салдацкай песні ў Беластоку і занялі там другое месца. І ў бягучым годзе збіраемся выступіць у конкурсе «Беларуская песня — 73» і ў іншых мерапрыемствах.

— І зноў акампаніраваць будзе ваш сын Пеця?

— Напэўна! Мне без яго, як без рук. Самі ведаеце, як гэта добра, калі ў школе ёсць свой акампаніятар. Хай сабе на дзіцячым гармоніку, але ўсё ж дапамога.

— А вашая мара ў жыцці?

— Адзіная: нарэшце жыць у людскай кватэры, у якой было б больш, чым адзін пакой, вадаправод, злеў, кухня, якісці пакойчык для дзяцей і нам з мужам куточак, каб можна было падрыхтавацца да ўрокаў і адпачыць.

— Ці ёсць якая-колечы надзея на гэта? — кірую пытанне да мужа пані Марыі, дырэктара школы Мікалая Ваўранюка.

— Будуем пры школе дом настаўніка. Цяжкавата ідзе нам праца, але спадзяемся перад новым годам будову закончыць. Зразумела, калі ўсё пойдзе добра, дык наша пяцігадовая мара здзейсніцца.

Люблю салідную працу. Усе мы тут разам, настаўнікі, імкнемся даць нашым выхаванкам як мага больш з сябе. Сочым за новымі метадамі ў навучанні. Забеспячэнне навучальнымі дапаможнікамі ў нас добрае, таму і наш план удасканальвання працы школы на гады

1972—1975 багаты і разнастайны. Перш за ўсё — максімальнае выкарыстанне аўдыявізуальных сучасных дапаможнікаў на ўроках і пазакласных занятках. Затым — індывідуалізацыя ў навучанні: працуючы з усім класам, вучнямі здольнымі спецыяльна апекавацца для іх далейшага развіцця, а вучням слабейшым даць дадатковыя магчымасці, каб выраўнаць прабелы ў іх ведах. Ужо другі год вядзем пры школе падрыхтовачныя заняткі для дашкольнікаў, каб стварыць для ўсіх дзяцей аднолькавы старт, калі яны пераступяць парог першага класа.

Пані Марыя любіць займацца мастацкай самадзейнасцю вучняў, а вы?

— Будаваць.

— ?

— Бачыце, калі мы прыехалі ў Вейкі, было вельмі крыўдна пачуць часам у Гарадку, што мы тут на ніякі чын не здольны. Пачалі ад самага неабходнага — пабудовы добрай жвіраванай шашы, якая б нас злучыла са светам. Даволіся шмат пахадзіць і напрацавацца. Але людзі ў нас дружныя і работы не баяцца. За два гады шашу пабудавалі. Цяпер заканчваем дом настаўніка. На вес-

ну ж пачнём пабудову школьнага стадыёну.

— А ваша запаветная мара?

— Паспяхова абараніць дыплом, бо я ж на трэцім курсе завочнага аддзялення матэматыкі Вышэйшай настаўніцкай школы ў Беластоку, у лютым будучага года ў нас выпускныя экзамены.

Перад ад'ездам я яшчэ раз азіраюся на вейкаўскую школу і бялеючы свежай шалёўкай дом настаўніка пры ёй. І ў гэты сыры ветраны восеньскі вечар яркае святло школьных вокан вабіла цеплынёй і ўтульнасцю і тым сэрцам, якое ёй усяцца аддае слаўная настаўніцкая сям'я Ваўранюкоў.

Мікалай Гайдук

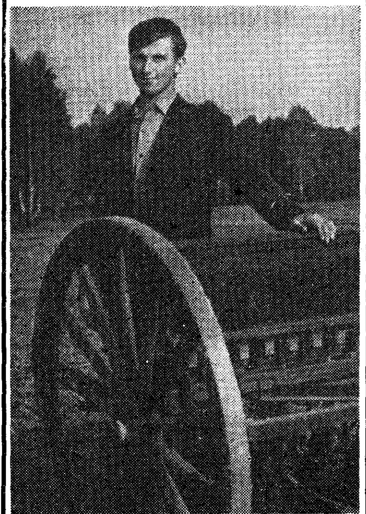
Людзі добрай работы

УЛАДЗІМІР ГАЛЁНКА

Ураджэнец Пасечнікаў Вялікіх Гайнаўскага павету Уладзімір Галёнка (18 год) гаспадарыць супольна з маткай на 19-гектаравай гаспадарцы. У сувязі з тым, што ёсць у іх некалькі гектараў дабраякасных сенажацяў і пасбішчаў, гадуюць яны зараз пяць дойных кароў, ад якіх штодзень прадаюць дзяржаве ад 40 да 60 літраў малака. Раней займаліся яшчэ свінагадоўляй. Цяпер, калі Уладзімір з'яўляецца фактычным гаспадаром, гаспадарыць ён па-новаму. Пад збожжавыя культуры і бульбу дае ён вялікую колькасць мінеральных угнаенняў і дзякуючы таму атрымлівае высокі ураджай збожжавых культур, а таксама бульбы. На яго зямельных угоддзях найлепш удаецца жыта «пашкоўскае залатое» і бульба такіх сартоў, як «гевонт» і «флісак». Добрыя вынікі атрымаў ён і ў вырошчванні рапсу (рапаку) і буракоў. Сёлета прадаў дзяржаве 2 400 кілаграмаў жыта і намераны прадаць 15 000 кілаграмаў бульбы. Усе працы на гаспадарцы Уладзімір Галёнка намагаецца механізаваць. Ёсць у яго амаль усе найбольш патрэбныя сельскагаспадарчыя машыны, купленыя за 120 тысяч злотых. Пару гадоў таму назад Уладзімір пабудаваў у сябе двухтаковую клуню і дзве аборы. Для хатняй жывёлы сіласуе ён лісце буракоў і капусты, а таксама траву на так званую зялёную пашу.

У вядзенні сваёй гаспадаркі малады селянін карыстаецца фаховымі сельскагаспадарчымі парадамі з кніжак і часопісаў на сельскагаспадарчыя тэмы. У будучыні Уладзімір Галёнка намераны завесці ў сябе гадоўлю вольцаў, а таксама купіць самаход «Нысу», які зараз неабходны гаспадару.

Тэкст і фота Я. Цялушэцкага

На спартыўнай ніве

„БЛІСКАВІЦА"

Арганізатарам першай спартыўнай каманды ў Пiліках Бельскага павету быў у 1948 г. Уладзімір Сідорскі, сын Паўла. Зараз у Пілiках спортам займаецца 50 маладых юнакоў. Маюць яны таксама свайго трэнера Міхася Сідорскага. Спартсмены з Пілікаў займаюцца не толькі спортам, але і грамадскімі чынамі. Вясною ў гэтым годзе пабудавалі яны спартыўную пляцоўку, якую таксама добра абсталявалі. Фінансава дапамаглі ім мясцовая ГРН і мясцовы сельгасгурток. Апрача таго, самі юнакі арганізавалі ў сябе дахадовыя забавы. У апошні час найбольш вядомай у Піліках з'яўляецца футбольная каманда «Бліскавіца». Сыграла яна сёлета некалькі матчаў са зборнымі камандамі з навакольных вёсак. Усе выйгралі. 17 верасня, у нядзелю, правялі яны матч з футбольнай камандай ЛКС «Зубр» з Белавежы, якая выступае ў А класе. Выйгралі высока з лікам 7:1. У саставе футбольнай каманды выступілі: Леан Сідорскі, Чэслаў Пячынскі (варатар) Мар'ян Шатын, Вітальд Арціцэўскі, Ян Сідорскі, Міхась Сідорскі, Анатоль Пячынскі, Пётр Пячынскі, Аляксандр Дзмітрук, Валянцін Базылюк, Мірослаў Рошчыц і Васіль Каліноўскі.

Тэкст і фота Я. Цялушэцкага

Беларуская літаратура — Аляксандр Барычэўскі

ПЕРЫЯД XIX СТАГОДДЗЯ

ЯНКА ЛУЧЫНА — ЧАСТКА IV

Колькасна творчасць Я. Лучыны ўступае творчасці Ф. Багушэвіча. Па тэматыцы вершы Лучыны ў многім пераклікаюцца з паэзіяй Багушэвіча. Некаторыя з крытыкаў былі схільны думаць, што Лучына не быў арыгінальным паэтам і ў сваёй творчасці ішоў па шляхах, пралажаных Багушэвічам. Між іншым такой думкі прытрымліваўся праф. Карскі. Даследчык беларускай літаратуры ў дваццатых гадах Л. Піотуховіч супрацьставіўся такой трактоўцы паэзіі Лучыны. «А. Карскі, — піша Піотуховіч, — разглядаючы творчасць Івана Неслухоўскага, выказвае думку, што паэзія яго служыць толькі дадаткам да творчасці Багушэвіча. І сапраўды, на першы погляд між Багушэвічам і Неслухоўскім ёсць блізкае падабенства: галоўнымі матывамі творчасці таго і другога з'яўляюцца матывы нацыянальныя і сацыяльныя; але за гэтым знадворным падабенствам захоўваецца глыбокая розніца па сутнасці; у Янкі Лучыны іншая трактоўка гэтых матываў, чым у Багушэвіча». (М. Піотуховіч, Нарысы гісторыі беларускай літаратуры, Мінск 1928 г. с. 110).

У пазнейшы перыяд, уключна да нашых часоў, крытыкі паўтараюць думку Піотуховіча, аднак ніводзін з іх не спасылаецца на яго аўтарства. Несумненна, трэба згадзіцца з тымі даследчыкамі, якія падкрэсліваюць арыгінальнасць паэтычнага мыслення Лучыны.

Чым тлумачыць той факт, што і ў Багушэвіча, і ў Лучыны выступаюць адны і тыя матывы? Тым, што пісьменнікі жылі і тварылі ў тую самую эпоху, што глядзелі на адну і тую ж самую сялянскую галечу, што былі людзьмі падобных дэмакратычных поглядаў, што аднолькава любілі польскую дэмакратычную хлапаманскую паэзію, перш за ўсё Кандратовіча, Ленартовіча і Канапніцкую. Любіць і бараніць беларускага селяніна загадвала Багушэвічу і Лучыну сэрца, аднак у літаратурным паказе сялянскага жыцця не без значэння быў польскі паэтычны прыклад. Зрэшты, нельга таксама недаацэньваць творчасці рускіх паэтаў Някрасава ці Кальцова, адгалоскі паэзіі якіх можна знайсці ў творчасці беларускіх паэтаў.

Тэматычна вершы Лучыны адклікаюцца да розных галін тагачаснага беларускага жыцця. Зразумела, што паэт акцэнтаваў сялянскую нядолю («Што думае Янка, везучы дровы ў горад», «Вясна»).

Характарызуючы жыццё вёскі і постаці сялян, Лучына не толькі лементаваў над вясковай галечай, але паказваў таксама ўнутранае багацце селяніна. Бадай што найцікавейшы станоўчы рысы беларуса паказаны ў вершы «Стары ляснік». Можна тут гаварыць нават аб пэўнай народніцкай ідэалізацыі напорыстасці і цвёрдай волі селяніна.

Досыць частым матывам у творчасці Лучыны з'яўляецца матыў нацыянальны і патрыятычны. Выступае ён у такіх вершах, як «Сівер», «Бусел», «Горсць пшаніцы», «Усёй трупе дабрадзея Старыцкага беларускае слова».

Верш «Сівер» мае, несумненна, алегарычны характар. Халодная поўнач сімвалізуе тут Рускую імперыю, яка суровасцю сваёй сістэмы не дазваляла развівацца ўсяму жывому і роднаму.

«Эй ты, Сівер не дзьмі!.. не патрэбен ты нам.
Ад палудня цяплу з табой ходу няма!
Хоць бы раз без цябе зарунець бы палям,
Хоць бы раз у свой час адышла бы зіма.
Устрапянуўся бы дух ў чалавечай грудзі
Ды й забылі бы мы гора смутку і слёз.»

Гарачая прывязанасць да роднай зямлі выступае ў вершы «Бусел». І ў гэтым творы мы бачым элементы алегорыі. Хто ведае, ці прадстаўляючы самотнага бусла, які збіраецца пакінуць родную зямлю, не бачыў паэт уласнага лёсу. Лучына, як вядома, вялікую частку свайго жыцця правёў па-за межамі Беларусі і заўсёды смуткаваў па роднай зямлі. У «Горсці пшаніцы» выказаў паэт думку, што толькі той годны высокага назову чалавек, хто гатовы служыць уласнай краіне і хто незалежна ад умоў, якія можа даць чужая краіна, заўсёды застанецца верным роднай зямлі.

Бадай што найцікавейшым творам Лучыны з'яўляецца яго верш «Роднай старонцы». У творы гэтым выявілася пазітывістычная ідэалогія аўтара. Пазітывізм праяўляецца тут у перакананні аўтара, што навука зможа вырашыць усе праблемы, якія стаяць перад беларускай вёскай, што навука ўвядзе беларускі народ у эпоху дабрабыту.

Паэзія Лучыны багата псіхалагізмам, драматызмам, пейзажам роднай прыроды. Паэзія гэта заўсёды была адэкватнай да грамадскай рэчаіснасці, да псіхічнага свету селяніна, да надзеі і веры ў лепшую будучыню.

НА НІВЕ БГКТ

На апошнім з'ездзе БГКТ дэлегат гайнаўскага аддзела ўзняў пытанне аб большай папулярызацыі гурткоў і людзей БГКТ. У сувязі з такімі пажаданнямі, рэдакцыя адкрывае новую рубрыку, у якой будзе змяшчаць такія матэрыялы. Тут разлічваем таксама на дапамогу актывістаў БГКТ. Магла б, напрыклад, яна стацца трыбунай абмену вопытам, абмену думкамі адносна паляпшэння бэгэкатоўскай працы і г.д. Чакаем таксама іншых прапаноў.

многа значыць у Баброўніках, з'яўляецца кіраўнік школы Іван Федзюкевіч.

Быў такі час, што ўзяліся за працу. Задоўга да агляду беларускіх гурткоў Баброўнікі пад кіраўніцтвам Марысі Кузьміч рыхтавалі «Прымакоў» Янкі Купалы. Олек іграў галоўную ролю — вялікую і цяжкую, а ўспамінаюць у Баброўніках, што рабіў гэта дасканала. Ролі дзвюх сварлівых жанчын з «Прымакоў» Паланеі і Даміцэлі ігралі сёстры Соня Цяцерка і Марыя Авечка. Баброўніцкіх прымакоў несправядліва рассудзіў сляпы бязлітасны лёс, бо Олек трапіў у шпіталь і прапала ўся пастаноўка. Здараецца і так. Толькі верыць не хочацца, каб такія жыццерадасныя людзі і такія багатыя ўнутраным жыццём, як у Баброўніках, зноў не захацелі ўзяць той жа самай пастаноўкі, каб цяпер выйграць з лёсам.

Энтузіязм да працы ў Баброўніках ёсць. Агонь гэты падтрымліваюць і хочуць падтрымаць настаўнікі мясцовыя — высокаадукаваныя, удумлівыя людзі. Усё культурнае жыццё звязана тут са школай, адзіным цэнтрам для развіцця гэтай нематэрыяльнай плыні, якой з'яўляецца культурная дзейнасць

КОЛЕРЫ БАБРОЎНІКАЎ

Найперш тут заслухаецеся ў меладыйную, лёгкую, дасціпную гаворку Соні Цяцерка. Уся яна — Соня — гэты невычэрпны талент — малавідная і гасцінная. А як расказвае! Усё багацце мовы тутэйшай, прымавак, дасціпаў крыецца ў такім расказе!

Ці адна Соня такая ў Баброўніках? Яна сама кажа: «Прыедзьце толькі зімою да нас, во, наслухаецеся казак і песень!»

А Аляксандр Прышчэпка, званы Олекам або Шуркам, расказвалі ў Баброўніках, як пачне казку расказваць у Міхалове, то ў Баброўніках яшчэ не скончыць. У яго адно з другога плыве, снуецца бясконцая быль, быццам рэчка. Гэты Олек — увогуле адна з найбольш каляровых постацей у Баброўніках. Малады, нежанаты чамусьці чалавек жыве і працуе на гаспадарцы з старым бацькам. А пры тым спявае вельмі прыгожа, складае песні і казкі. Дасканалы артыст-аматар.

Чаму ж у Баброўніках, хоць ёсць умовы для працы, не арганізаваўся дагэтуль гурток БГКТ? Чаму, маючы здольных людзей, не паказалі яны, што патрапяць. Бабы, сабраныя ў цёплай і прытульнай хаце Соні Цяцерка, спасалілі на трох людзей у Баброўніках: Марыю Кузьміч — маладую мясцовую настаўніцу беларускай мовы і здольнага арганізатара; другой асобай быў якраз Олек Прышчэпка як прыклад галоўнай сілы ў будучым мастацкім гуртку. («Калі яны возьмуцца за што...! — не даканчвалі далей сваёй думкі бабы); трэцяй асобай, якая многа робіць і якая павінна ў Баброўніках забурліць, як вясною недалёкая Свіслач. А выкарыстаць тут абавязкова трэба празмернае багацце мясцовай традыцыі і мясцовых людзей. Так, зрэшты, якраз мяркуюць настаўнікі.

Расказвалі людзі пра багатыя традыцыі культурнай працы даўней. Яна пачала квітнець яшчэ ў неадбудаванай вёсцы. «Паўлінку» ставілі Баброўнікі ў 1948 годзе. Песні спявалі, танцы танцавалі, а ўсё свае, уласныя, даўнія. «Цяпер такіх танцаў не танцуюць. А як калісь танцавалі! За часоў маёй маладосці (Марыя Авечка), танцавалі з пераходамі, культурна, хустачку кідалі ў вальсе», а Соня дадае: «Я вельмі люблю танцаваць «Страданне» і «Польку».

З Соняй Цяцерка пазнаёміліся мы праз песню. Разам з мужам Міхасём выступілі яны ў аглядзе «Беларускай песні» ў 1972 годзе. А сама Соня тады заспявала адну песню, пачутую ад цёткі сваёй Наташкі, якую тая спявала, калі маладой была:

> Ой, месячэ, месячыку,
> Выйдзі за гару,
> То я з сваёй міленькаю
> Шчэ раз пастаю.

«Пра мяне песня», — кажа Соня. — «Нашы бацькі так, як і ў песні, не даваляпі нам жаніцца, але мы самі пажаніліся».

Сям'я Соні і Міхася Цяцеркаў выйшла згодная. Тут у хаце і ў працы спакой і ветлівасць узаемная пануе. Растуць здарова дзве дочкі з беларускімі, як сцвярджае Соня, імёнамі: Мілярэта і Алеўтына.

Вера Лейчук

ФАЛЬКЛОР

ВАЛАЧОБНАЯ

Эй, дзень добры, паненачка,
Гэй, віно, віно зеляно!
Чом ні стоіш у акенэчка?
Гэй, віно, віно зеляно!
Чом ні стоіш, ні выглёндаш?
Гэй, віно, віно зеляно!
Бэндзе ехаць, кого жондаш.
Гэй, віно, віно зеляно!
Які пенкны, які слічны!
Гэй, віно, віно зеляно!
Ні тутэйшы — загранічны.
Гэй, віно, віно зеляно!
Кракавянкі жыто жалі.
Гэй, віно, віно зеляно!
Усім дарожку заступалі.
Гэй, віно, віно зеляно!
Кракавянкі, кракавянкі!
Гэй, віно, віно зеляно!
Дзе дарожка да каханкі?
Гэй, віно, віно зеляно!

А там, удолі, на прыдолі.
Гэй, віно, віно зеляно!
Стаіт хата муравана.
Гэй, віно, віно зеляно!
Там паненкі начавалі.
Гэй, віно, віно зеляно!
І на ганачку стаялі.
Гэй, віно, віно зеляно!
Салавейчык на ляшчыны)*
Гэй, віно, віно зеляно!
Мы ў паненкі на дзедзінцы.
Гэй, віно, віно зеляно!
Белым сырам налажыўшы.
Гэй, віно, віно зеляно!
Кілбасою акруціўшы.
Гэй, віно, віно зеляно!
Бутылкаю завяршыўшы.
Гэй, віно, віно зеляно!
А што ж ты нам за дар даш?
Гэй, віно, віно зеляно!

Ад Ніны Шупіцы, 1926 г. нараджэння, вёска Кнышэвічы, грамадская рада Бабікі, Сакольскі павет, запісаў 7 чэрвеня 1972 г. Мікалай Гайдук. З магнетафоннай стужкі нотны запіс зрабіў Эдуард Гойлік.

*) *Слова невыразнае. — МГ.*

Уладзімір Ільяшук, гаспадар з Клейнік, з сынам Міркам і сваім трактарам «Урсус».

ГАСПАДАР ПА ПРЫЗВАННЮ

Уладзімір Ільяшук гаспадарыць на 15-гектаравым хутары за вёскай Клейнікі ў Гайнаўскім павеце. Сустрэліся мы на яго полі яшчэ ў пачатку жніўня. Быў сонечны, парны дзень. Мы прыселі ля шашы і завялі гутарку пра сучаснае жыццё-быццё ў нашых вёсках.

За плячыма грукаталі два трактары, а трэці стаяў на дарозе. Пасля я даведаўся, што стальныя коні, якія працавалі на Ільяшуковым полі, належаць клейніцкай міжгуртковай машынна-трактарнай базе, а той, што адпачываў на дарозе, — уласнасць самога гаспадара.

— Гэта мой уласны «Урсус—С 28», — паясніў Уладзімір Ільяшук. — Адкупіў я яго ад гайнаўскага пээрэтэсу, а пасля памалу, як грошай хапала, дакупляў іншыя спадарожныя сельскагаспадарчыя машыны. Маю цяпер сенапавязалку, жняярку, касілку, капачку, плугі, абмалотачны агрэгат ды іншыя дробныя прылады. Вось толькі, — паказвае ў бок працуючых трактароў, — не паспеў яшчэ купіць растрасальніка для вапны, дык мушу наймаць гуртконскі.

— Ці аплоціцца такому гаспадару, як вы, купляць сабе трактар, калі без клопату можна ў кожную хвіліну наняць гуртоўскі?

— Без клопату!? — усклікнуў мой субяседнік. — Хто вам тое казаў? Я сам шмат часу працаваў трактарыстам у клейніцкім МБМ-е, дык ведаю, як там сварацца за кожную машыну. У час тэрміновых палявых работ гаспадары да зубоў сабе скачуць, каб у першую чаргу вырваць трактар на свае поле. Калі мне не верыце, дык зайдзіце раненька ў кантору клейніцкай або іншай базы і паслухайце самі, паглядзіце, што там чаўпецца. Цяпер я сам сабе пан. Маю поўную свабоду, не мушу спяшацца, калі захачу, тады выеду ў поле. Трактарам і прывязу ўсё, што мне трэба, і замалачу, і дроў нарэжу, і скашу, і заару, і ўсё іншае, што толькі хочаш. Я прадаў другога каня і таго, што гэты конь у мяне з'ядаў, поўнасцю хопіць на расходы на трактар.

Далучыўся да нас клейніцкі трактарыст Мікалай Вакулеўскі.

— Ну, Валодзька, — звярнуўся ён да гаспадара, — мы свае ўжо зрабілі.

— Дзякую вам, хлопцы, — адказаў Ільяшук. — Зараз я сам сядаю на свайго стальнога каня, бо вапну трэба прыараць.

— Ці многа тутэйшых гаспадароў вапнавала свае поле? — пытаю.

— Па-рознаму з гэтым бывае, — адказаў гаспадар. — Але я на мінеральнае ўгнаенне грошай не шкадую, даю поўную дозу, не менш 200 кг хімічна чыстага рэчыва на гектар. А мінеральнае ўгнаенне без вапны не многа варта, бо найперш трэба ліквідаваць кіслату глебы. Апошні раз вось гэтае поле, — паказаў ён на іржышча пасля аўса, — вапнаваў я тры гады таму назад і, як бачыце, вапную зноў.

Трактар, машыны... Усё гэта ж каштуе дзесяткі тысяч злотых. Адкуль іх узяў гаспадар? Гэтае пытанне нахабна ціснулася мне на вусны.

— Што ж, няма аніякай таямніцы, — з усмешкай адказаў мне Ільяшук. — Гэта ўсё з працы нашых рук. Кантрактую жыта і капусту, здаў 16 штук кормнікаў, гадую яловак і прадаю іх, маю 6 дойных кароў, ад якіх летам здаю па 80 літраў малака ў дзень, што дае мне каля 250 зл., вось у чэрвені ўзяў я за малако 6 500 злотых, а ў ліпені было яшчэ больш. На гаспадарцы камбінаваць можна толькі з адным напрамку: як спраўней размеркаваць сваю працу. Болей нічога не скамбінуеш, бо як?

— А не прабавалі вы шукаць шчаслівейшага жыцця дзесьці на дзяржаўнай рабоце?

— Я ж вам ужо гаварыў, што нейкі час працаваў трактарыстам. Кінуў гэту работу, бо гаспадарка была занядбана, і я не меў свабоднай хвіліны. Бацькі ў мяне старыя, час ужо іх падмяніць у цяжкай працы, а я люблю працу на гаспадарцы. У нас гэта ўжо сямейнае. Брат Мікалай і швагры Ян Тапалеўскі і Уладзімір Стэфанюк гаспадараць не горш ад мяне, яны таксама маюць поўнасцю механізаваныя свае гаспадаркі і жывуць напоўна лепш ад звычайнага гараджаніна. Адно толькі бяда, што ў мяне на хутары няма яшчэ святла, а перасяляцца ў вёску нам не хочацца. Абяцалі, што праведуць яшчэ ў гэтым годзе, а тады запрагу да працы яшчэ электрычную сілу. То ж гэта якая выгада! І бульбу папарыць, і хату абаграваць, і ваду качаць...

На бацькоўскі трактар узлез маленькі хлопчык.

— Мірусь, — папярэдзіў яго бацька, — глядзі, каб не зляцеў.

— Як думаеце, — запытаў я бацьку, — ці падменіць ён вас калісьці на гаспадарцы?

— Хто яго ведае, — уздыхнуў бацька. — Я толькі ўпэўнены ў тым, што пакуль ён дарасце, праца ў полі не будзе ўжо палохаць людзей сваёй знойлівай цяжкасцю, дык не будзе прычыны, каб яе цурацца. А яшчэ я ведаю, што зраблю ўсё, што ад мяне залежыць, каб мой Мірусь меў вышэйшую адукацыю.

Мы развіталіся, бо маладому гаспадару спешна было ў поле. Прыемна аднак падумаць, што такіх гаспадароў, як Уладзімір Ільяшук, якія шчыра і з поўным перакананнем звязалі свой лёс з вёскай, сустракаем на Беласточчыне ўсё больш.

М. Нурэцкі
Фота аўтара

Бельск. Фота Я. Цялушэцкага

ЦІ ВЕДАЕЦЕ, ШТО...

...сяляне Беласточчыны гадуюць больш 3,5 мільёнаў курэй, ад якіх прадаюць дзяржаве 170 мільёнаў яек.

...у мінулым годзе птушкагадоўцы Беласточчыны ваяводства прадалі дзяржаве 4 500 тон курацiны.

...сёлета сельгасгурткі Беласточчыны ваяводства арганізавалі 380 дзяцінцаў, з якіх скарысталася 7 600 дзяцей. 81 дзяцінец будзе арганізаваны на час капання бульбы.

Карэспандэнцыя з Гродна

ЧАЛАВЕК І ЯГО СПРАВА

Раённая нарада настаўнікаў. Гутаркі шмат. Тады толькі пачыналі прабіваць сабе дарогу новыя школьныя праграмы. Педагогі стараліся лавіць кожнае слова прамоўцы. У зале нехта нават зашаптаў:

— О, гэта строгі інспектар!

Марыя Пятроўна, зразумела, не чула гэтых слоў. Быццам на ўроку, яна тэзіс за тэзісам растлумачвала тым, хто заўтра пойдзе ў класы, як далёка наперад пайшла наша навука, як, насуперак устаноўленым канонам, замест чатырох год пачатковую адукацыю трэба змясціць у тры гады.

Позна вечарам закончыўся той форум. Усе пачалі раз'язджацца дахаты. Не купляла білет назад толькі інспектар аблана. Яна не магла развітацца з людзьмі, на тварах якіх прачытала нічым не прыкрытую разгубленасць.

І, чуць дачакаўшыся світання, Марыя Пятроўна спадарожнымі машынамі накіравалася са школы ў школу.

— Ёсць жа і ў педагогіцы свае Магеланы! — сцвярджала яна. — Трэба шукаць, расціць, прапагандаваць.

З гэткімі думкамі, забыўшыся аб часе і аб сабе, Марыя Пятроўна перадолела дзесяткі нялёгкіх кіламетраў. І толькі калі дабралася да чарговай вёсачкі Кашалі, што на Зэльвеншчыне, як кажуць, перавяла дух. Стомленасць адыйшла, бадай, не таму, што быў гэта апошні прыпынак, а таму, што жаданае, шуканае было знойдзена.

Сямейная нарада была кароткая. У наступную нядзелю Марыя Пятроўна і Леанід Уладзіслававіч Чарнілоўскія былі ўжо ў Кашалях з усёй сваёй экіпіроўкай: кінакамерай, «юпітэрамі», магнетафонам. Вывучалі, абагульнялі, запісвалі дэталі здымкаў.

А праз некалькі тыдняў уся вёска загудзела: — Соф'я Качук — разведчыца навагара!

У школе на імправізаваным экране мільгалі кадры, упэўнены голас дыктара запаўняў аўдыторыю:

— Вялікая адказнасць — пракладваць сцяжынку ў невядомае. Вось сядзіш у класе, слухаеш адказы дзяцей і здзіўляешся, да чаго ж проста ўсё тое, што робіць Соф'я Васільеўна. Кожны ўрок яе адзначаецца глыбокім зместам, разнароднасцю метадаў і прыёмаў. Менавіта тут яна змагла па сапраўднаму раскрыць свой талент педагога, інтуіцыю першапраходцы, назіральнасць, спеласць. Але ўсё, што здаецца знешне простым і даступным, даецца вялікай працай...

Якія ёмкія гэтыя словы! Хацелася б паставіць іх у эпіграф гэтага кароткага нарысу і дадаць, што для саміх Чарнілоўскіх прызванне педагогаў стала іх лёсам.

Сумяшчаючы асноўную работу і сваё «хоббі», яны адкрылі ў Пяскоўскай сярэдняй школе Мастоўскага раёна выдатную пастаноўку пачатковай васьмігадовай падрыхтоўкі, у Макараўскай васьмігодцы Бераставіцкага раёна — цудоўную працоўную закалку вучняў, у пятай, дванаццатай, пятнаццатай школах Гродна — багацейшыя крыніцы метадаў ідэйна-патрыятычнага выхавання падрастаючага пакалення. Цяпер у гэтыя педагагічныя калектывы едуць за вопытам работнікі народнай асветы з многіх куткоў Савецкага Саюза, цяпер створана каля 50-ці кінафільмаў аб працоўных подзвігах пастаўнікаў надняманскага краю, а дакладней — публіцыстычных нарысаў і дарожных дзённікаў аб героях нашага часу.

Гэтаму ў многім садзейнічае дзейнасць Марыі Пятроўны і Леаніда Уладзіслававіча як інспектараў школ аблана і гарана. Але калі падыходзіць з больш строгай меркай да іх працы, дык можна смела сцвердзіць, што Чарнілоўскія — не проста інспектары па абавязках службы, а даследчыкі па натуры, байцы, камуністы па сумленню і па душы. У іх пастаянна нараджаюцца самыя смелыя педагагічныя ідэі, яны збіраюць адпаведныя матэрыялы, у кругу калег абмяркоўваюць магчымыя варыянты праспектаў будучых твораў і не развітваюцца з кінакамерай.

Калі Марыя Пятроўна стала куратарам па Бераставіцкаму раёну, ён займаў нерадапошняе месца ў зводцы па многіх паказчыках развіцця народнай асветы, а цяпер выйшаў на трэцяе. У гэтым ёсць і часцінка працы інспектара аблана. Яна ж «не вылазіла» адтуль ні ў будні, ні ў свята, пакуль не паставіла ўсе кропкі над «і».

У тыя самыя напружаныя гады ў сэрцах і руках Чарнілоўскіх нараджаўся кінафільм «Макараўская васьмігадовая». Пазней да яго далучыліся кінастужкі «Дарога ў бяссмерце», «Нашы госці», «Беларускія маржы».

І няма межаў марам энтузіястаў. Леанід Уладзіслававіч і Марыя Пятроўна з нейкага часу жывуць новай ідэяй: у звычайнай школе стварыць незвычайны фільм, а магчыма, навет нешта большае — звычайную сельскую школу падняць на некалькі ступенек вышэй. І зноў забыты межы часу сутак...

А непрамінаючая любоў да ўсяго жывога і цудоўнага, быццам крыніца, напаўняе творчую атмасферу сям'і Чарнілоўскіх. Хто бачыў іх фільмы «Топ-топ» і «Чырвоная трыянда», той разам з імі зрабіў першыя крокі па расе, той быў зачараваны, як у дзяцінстве казкай.

Ф. Хацім.

Вялікай папулярнасцю сярод працоўных Гродзеншчыны карыстаецца танцавальны калектыў Палаца культуры тонкасуконнага камбіната. Самадзейныя артысты неаднаразова выступалі на аглядах у Гродна і ў Мінску. Нядаўна гэты калектыў выступаў на рэспубліканскім аглядзе і заняў другое месца.

На здымку: «Венгерскі танец» у выкананні групы танцавальнага калектыву.

Фота Я. Краўчанка

КУТОК ГАСПАДЫНІ
ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

ПАМЯТКА ДЛЯ ТЫХ, ХТО СТАВІЦЬ НА ЗІМУ КАПУСТУ

Добрая капуста, адпаведна заквашаная і правільна перахоўваемая, з'яўляецца на працягу ўсёй зімы і прадвесня вельмі каштоўным прадуктам. Мы ўжо не раз пісалі, што кіслая капуста зімой на вёсцы з'яўляецца найбольшай крыніцай вітаміна С. Каштоўнай уласцівасцю сырой кіслай капусты з'яўляецца тое, што супрацьстаўляецца яна развіццю гнільных бактэрый у страваводзе чалавека. Таму зімой, калі мы спажываем найчасцей прадукты, якія маюць у сабе шмат вугляводаў і бялка, трэба есці як найбольш сырой кіслай капусты.

Каб атрымаць добрую кіслую капусту, перш за ўсё неабходна памятаць аб тым, каб старанна вымыць бочку. Неабходна яе вышараваць гарачай вадой з содай, выпаласкаць, выпарыць. Зразумела, што перад гэтым трэба праверыць, ці бочка шчыльная, і ачысціць іржу, калі яна завялася на абручах.

На кіслую капусту бяром пазнейшыя сарты капусты, як напрыклад, амагер, брунсвіцкая. Неабходна раней падрыхтаваць прыправы: солі ад 1,5 да 3 кг на 100 кг капусты, кмену каля 10 дэкаў, морквы 3—5 кг. Добра было б дадаць каля 1 кг кіслых яблыкаў на 100 кг капусты.

Капусту пасля нашаткавання вымяшаць з прыправамі. Дно бочкі выложыць здаровымі белымі лісцьмі, класці на іх капусту, моцна ўбіваючы выпараным таўкачом, каб не заставалася свабоднае месца, звяртаючы аднак увагу, каб не знішчыць капусту, паколькі яе смак і трываласць будзе тады горшая. Паміж пластамі капусты можна палажыць адзін ці два пласты вялікіх здаровых яблыкаў. Бочку напаўняем нашаткаванай капустай, пакідаючы зверху свабодных 8—10 сантыметраў. Капусту накрываем некалькімі лісткамі капусты, на гэта кладзем дэнка, а пасля камень і пакідаем у хаце на 3—5 дзён, каб давесці да правільнай ферментацыі.

На паверхні атрымаецца тады сок, пакрыты пенай, якую трэба зняць. Лішні сок трэба сабраць, але не выліваць, паколькі пасля так званай бурнай ферментацыі, прыдзецца яго зноў даліць. Вострым кіем трэба ў некалькіх месцах прабіць капусту да дна, каб даць магчымасць выйсці газам і горычы. Пасля гэтага капусту трэба другі раз убіць, накрыць чыстым палатном, палажыць на яго дэнку і перанесці бочку ў больш халоднае памяшканне.

Цяпер галоўная задача — сачыць, каб паверхня капусты была заўсёды пакрыта сокам. Гэты сок ахоўвае капусту ад плесені, якая можа знішчыць яе. Па меры таго, як капуста з бочкі будзе з'ядацца, трэба берагі бочкі абмываць чыстай сціркай, памочанай у салонай вадзе. Палатно кожныя два тыдні трэба выварыць і чыстым, сухім ізноў накрыць капусту. Дэнку трэба абмываць гарачай вадой і набіраць капусту спецыяльнай драўлянай лыжкай.

Гаспадыня

Кнопка стаяла з закусанымі губамі. «Каго яны акружылі? Сярожу? Камандзіра Тульчынскага? Ды не, маняць яны! Хлопцы не дадуць сябе заступаць. Правакацыя. Ведаем мы вашы фокусы, камандзір не адзін раз папярэджваў мяне... Але ўсё-такі я запомню — Александэрштрасэ, дом нумар трынаццаць...»

— Вось як?.. — прамармытаў штандартэнфюрэр і перавёў позірк на дыверсантку, ва, упор разглядваючы яе... — Блакітнавокая бландзінка прыкмета храбрыцца...

— Дакументы ў яе ёсць? Не? Добра. Я даручаю вам папярэдні допыт. Заўтра ж я прадстаўлю вас да ўзнагароды.

«Можа я дарэмна кінула дакументы? — падумала Кнопка? — Ды не! Злавілі, як гаворыцца, на месцы злачынства. А ў гэтых дакументах — прапіска. Ты прапіскі ў гэтым горадзе — папала б адразу тром кватэрным гаспадыням. Шкада маленькага Паульхена. Ён тут пры чым?»

— Бедны Фюрт, — падумаў штандартэнфюрэр Шэнкендорф, калі за дыверсантам і Фюртам зачыніліся дзверы. — Гэты славалюбівы блазнюк так марыў злавіць хаця б аднаго дыверсанта. Спіць і ў сне бачыць рыцарскі ордэн «Жалезнага крыжа». Двойчы падаваў рапарт з просьбай адправіць яго на Усходні фронт. Але позна, вельмі позна, рускія ўжо шмат тыдняў назад сталёвым кальцом акружылі горад, а гэты Фюрт усё яшчэ верыць у перамогу, у «цуд-зброю» фюрэра. Ён пачуў пра нашы падрыхтаванні да біялагічнай вайны і цяпер ледзь не кожны дзень пытаецца ў мяне, ці хутка мы кінем у бой бацылы чумы. Позна... усё позна. Руская ўвайшлі ў «стары райх»... Няўжо кінуць мяне ў гэтай пастцы? Аб чым яны там думаюць на Курфюрстэнштрасе? Чаму не звоняць са штаба групы арміі «Вісла», са штаба Гімлера?

Пачуўся званок. Шэнкендорф схапіў трубку.

— Што? Да д'ябла! У нас сваіх спраў хапае! — крыкнуў ён. — Пакіньце свае даносы пры сабе!

Ён устаў, пачаў хадзіць з кута ў кут, думаючы пра дыверсантку, каб адцягнуць думкі ад пакутлівага чакання званка з Берліна. Маленькая, стройная, яна падобна на дзяўчынку гадоў пятнаццаці. І гэтая курносая, прыгожая дзяўчынка з вяснушкамі спрабавала ўзарваць штаб арміі! Што ж! Фюрт паспее сцёрці з яе твару ўсмешку. Наўрад ці на гэта пойдзе шмат часу. Але справа не ў гэтым...

Штандартэнфюрэр прыпамінаў твары людзей, якія прайшлі за некалькі гадоў праз яго рукі. Былі і баязліўцы, якія поўзалі каля яго ног, але пра іх ніхто не думаў. Тыя — іншыя... Яны ўсміхаліся, як гэтая дзяўчынка, спявалі, крычалі, нават пляваліся... (Ён пацёр шчаку рукою). Як яны маглі ведаць і два, і тры гады таму назад, што ўсё скончыцца іменна так, што яны сапраўды пераможуць? Франц Шэнкендорф, шэф шнайдэмюльскага гестапа, паважаў у глыбіні душы такіх людзей, але не разумеў іх.

Калісьці ён таксама быў ідэалістам і рамантыкам, марыў аб самаахвяраванні. Ён і цяпер лічыў сябе добрым, адданым нацыянал-сацыялістам; ён не па пратэкцыі атрымліваў чыны, не сувязі далі яму крыжы, зрабілі яго імя вядомым навет рэйхсфюрэру СС. Але хтохто, але не ён палезе на танкі «Івана» з фаўстпатронам, не будзе тырчэць да прыходу бальшавікоў у бункерах за горадам. Не ён адзін... Многія знаёмыя паспяшаюцца своечасова ўцячы, каб выратаваць сябе, свой вопыт, свае веды дзеля будучай велічы Германіі. Германія Гітлера, бадай, трымаецца цяпер на такіх хлапчуках, як Фюрт, і на франтавіках, якія ваююць па інерцыі, баяцца дэзерціраваць, баяцца яго, штандартэнфюрэра Шэнкендорфа, ды яшчэ, помнячы грахі свае ў Беларусі і на Украіне, баяцца НКВД.

Не, цяпер Германіі патрэбны не дурні, не ідэалісты. Вось і Фрыда, жонка... Такая ж сляпая фанатычка. Ім быццам справы няма да таго, што Саветы рвуцца ўперад на фронце працягласцю амаль у паўтары тысячы кіламетраў! Вядуць небывалае па размаху наступленне. Недарма дзяўчынка ўсміхалася. Усміхалася таму, што яе ўласны лёс непакоіць яе менш, чым лёс яе народа, яе краіны... З гэтай дзяўчынкай у іншы час было б цікава пазабаўляцца. Але не цяпер. Няхай зоймецца ёю малады Фюрт. Яму не хапае, праўда, фантазіі, ён да гэтага часу нічога не разумее ў псіхалагічным «масажы», але хлопчык, трэба аддаць яму належнае, нядрэнна засвоіў дзейсныя болевыя прыёмы...

«Зараз пачнецца, — падумала Кнопка, калі яе ўпіхнулі ў вялікі, ярка асветлены падвальны пакой. — Цяпер будзе балюча, вельмі балюча. Мяне ніколі па сапраўднаму не білі...» У далёкім кутку пакоя віселі нейкія жалезныя крукі, у цэментнай падлозе была рашотка — адтуль пахла чымсьці гарэлым. Пад нізкімі скляпеннямі стаялі дзве шырокія драўляныя лаўкі з нажнымі і ручнымі рамянямі.

«Нічога! — гаварыла сабе Кнопка. — Мы сваю справу зрабілі. Цэлыя тры месяцы перадавалі разведаныя з гэтага горада даныя. Гестапаўцу і наўцям, што нашаму камандаванню ўжо ўсё вядома пра іх «Усходні вал», што тыдзень назад радзіравала ў Цэнтр аб часцях, што абараняюць гэты горад. Апошняе заданне Цэнтра выканана: мост размінаваны,

ТРЫБУНА чытачоў

Кансультацыі юрыста

ПЫТАННЕ: У маіх бацькоў было пяцёра дзяцей. Толькі адзін сын застаўся на гаспадарцы, якая складаецца з 7 га. Іншыя працуюць у горадзе. Бацькам маім па 70 год, і працаваць яны не могуць. Ці ўсе дзеці абавязаны даваць на ўтрыманне бацькоў? Ці гэта абавязак сына, які працуе на гаспадарцы і якому гаспадарка дастаецца ў спадчыне? Паколькі ўсе іншыя дзеці на гаспадарцы не працуюць, у спадчыне яны нічога не атрымаюць. Апрача гэтага, бацькі маглі б аддаць гаспадарку дзяржаве і атрымаць пенсію, і таму, па-мойму, толькі сын, які знаходзіцца на гаспадарцы, абавязаны ўтрымліваць бацькоў.

АДКАЗ: Утрымліваць бацькоў павінны ўсе дзеці незалежна ад таго, ці працуюць на гаспадарцы бацькі, ці працуюць на прадпрыемстве ці ў дзяржаўнай установе, паводле сваіх магчымасцей. Абавязак таго, хто працуе не ў сельскай гаспадарцы, не з'яўляецца меншым, чым сына, які працуе на бацькоўскай гаспадарцы. Сёння дзяржава дае тым, хто прыйшоў з вёскі ў горад, навуку і запэўнівае рабочае месца, якое каштуе дзяржаве сотні тысяч злотых. Сельская гаспадарка — гэта сёння толькі рабочае месца, з якога штораз больш сялян, асабліва моладзі, уцякае. Не прывілегія застацца на гаспадарцы, і няправільным было б перакідаць увесь цяжар на сына, які гаспадарыць у вёсцы, тым больш, што яго матэрыяльная сітуацыя можа быць горшай, чым іншых.

АЛЬХОЎЦЫ ПАТРЭБНЫ КЛУБ

У нашых вёсках клубы «Рух» ці клубы «Рольніка» карыстаюцца вялікай папулярнасцю. Часам яны з'яўляюцца адзіным месцам, дзе можна арганізаваць культурна-асветную працу. На жаль, ёсць у нас яшчэ вёскі (і не малыя), у якіх няма такога патрэбнага культурнага цэнтра. Да такіх вёсак залічваецца і Альхоўка ў Гайнаўскім павеце. Моладзі тут нямала, калісьці славілася яна сваёй мастацкай самадзейнасцю. Быў тут адзін з найлепшых у павеце драмгурток. Была таксама гутарка аб арганізаванні клуба. Аднак захады ў гэтым напрамку не здзейсніліся. Клуба ў Альхоўцы як не было, так і няма. Праўда, павятовае кіраўніцтва «Руху» было ўжо згадзілася на заснаванне ў нашай вёсцы клуба, аднак ГРН у Нараўцы, якая мела плаціць гаспадару за карыстанне памяшканнем, не дайшла з ім да згоды ў справе цаны. І на гэтым скончылася.

Памалу пагасла таксама і актыўнасць моладзі. Драмгурток спыніў працу. Рэпетыцыі яго адбываліся ў школе. Ну, а школа, гэта, вядома, школа, а не клуб ці вясковая святліца, дзе гаспадарыць сама моладзь. Ды і адносіны былога кіраўніка школы не былі спрыяльнымі для моладзі. Адным словам, добра пачатая праца мела сумны канец.

Альхоўская моладзь не мае культурнага прыстанішча. Калі настане вечар, няма дзе дзецца. Пасядзеўшы на вуліцы, маладыя разбіваюцца на групкі і шукаюць «разрыўкі» ў таго ці іншага гаспадара: просяцца на тэлевізар, каб хоць дзеннік паглядзець, ці які-небудзь фільм. А, вядома, не ўсе гаспадары ахвотна прымаюць такіх гасцей.

У суседніх вёсках (у Масеве ці ў Нараўцы) ёсць свае клубы і там зусім інакш выглядаюць доўгія, асеннія вечары. Чаму альхоўская моладзь мае быць пакрыўджана? Мо клуб актывізаваў бы спыненую культурную дзейнасць? Ёсць жа тут шмат таленавітай моладзі! І трэба для яе ўрэшце стварыць свой «прытулак».

Юрка Скепка, Альхоўка

ПАРНАСІК

ЧЫТАЛЬНІЦКАЯ ЛІТСУПОЛКА НА НЕГАРАНТАВАНЫХ ПАЯХ

ДУМКІ

Плывеце вы па полі роўным,
па неабсяжным полі мар,
і па далінах, і па ўзгорках,
па трапесчачых крыллях хмар.

Птахі вы вольныя мае, вы,
чаму нястомна вам так жыць?
вы — дзеці родныя, жывыя,
вы — песні ствол і пах вясны.

І сэрца кроў, раса травінак
і жаль нуды, душэўны боль,
чаму ж вы, ясныя, прыпынак
ніяк не знойдзеце тут свой?

Не, вам прыпынку быць не можа
навошта ж вам ён, летуны?
вы — шчасця кветкі, гук трывожны,
вы — песні ствол і пах вясны.

* ✻ *

Адыдзі ад мяне
адчапіся
чаго за мною
валочышся
чаго ад мяне патрабуеш?
не
ты маўчыш
ты
нічога не адказваеш
ты глухі
ты нямы
дзе ты
знікаеш
сонца зайшло
мне сумна
заўтра
калі ўзыйдзе
сонца
ты
вернешся.

Мар'я Семянюк

СУСТРЭЧА ВАЖАТЫХ

15 і 16 верасня г.г. адбылася сустрэча важатых зухавых і гарцэрскіх дружын Беластоцкага павету. У час сустрэчы новыя важатыя далі прысягу. Прысягалі на сцяг гуфца, прымаў прысягу начальнік Беластоцкай харугві ЗГП Стэфан Кэнска. Прысутнічаў таксама сакратар ПК ПАРП Аляксандр Бельскі.

Мікалай Краўчук
Патока

Дарагое Сэрцайка!

Была я маладой 18-гадовай дзяўчынай, калі пазнаёмілася з Толікам. Знаёмства было кароткае. Спаткаліся на забаве, куды ён прыехаў з хлапцом з нашай вёскі, з якім працавалі разам у ПГР-ы. Яшчэ некалькі разоў прыехаў да мяне Толік і запрапанаваў, каб я выйшла за яго замуж. Я згадзілася, хаця аб ім я ведала вельмі мала. І гэта стала трагедыяй у маім жыцці. Толік пасля вяселля кінуў працу ў ПГР-ы і вярнуўся да нас на гаспадарку. Я і старыя мае бацькі, якім ужо не пад сілу весці немалую гаспадарку, уцешыліся. Малады чалавек пакіруе лепш гаспадаркай, ды і нам будзе лягчэй. Але сталася інакш.

Толік доўга не ўседзеў на вёсцы, не цікавіўся гаспадаркай, а і да кілішка штораз заглядаў. З нашай вёскі хлопцы і жанатыя мужчыны ездзяць у горад да працы на будове. Паехаў і ён, казаў: «грошы зараблю». Мы ізноў самі абраблялі гаспадарку, а грошай ад яго не бачылі. Распіўся. Што дастане зарплату, ледзь у хату ўвалачэцца, а па зарплаце і след прастыў. Ды яшчэ авантурнік, такое пекла ў хаце зробіць, што ўсе з дому паўцякаюць. Прамучылася я з ім 7 гадоў, усё спадзявалася, што апамятаецца, ды і на развод падаваць саромілася. Урэшце не вытрымала і развод узяла. Перажыла гэта страшна. Нікуды не хадзіла, саромілася людзям у вочы глядзець.

Мінула ўжо ад гэтага часу 4 гады. І вось давялося пабываць мне на вяселлі, дзе пазнаёмілася я з хлопцам з недалёкай вёскі. Сказаў, што чуў аба мне, у іх вёсцы аб гэтым гаварылі. І ён стаў часта мяне наведваць, (больш як год мы спатыкаемся), ды намаўляць, каб выйшла за яго замуж. Пеця зусім іншы хлопец ад майго былога мужа. Не прыехаў да мяне ніколі п'яны, ды і ад людзей я даведалася, што без патрэбы ён не п'е. Вып'е пры нагодзе і то ў меру. Працавіты, відаць, стараецца нам памагчы. Але я баюся выходзіць замуж, баюся, каб не паўтарылася тое ж пекла, якое я перажыла. Што мне рабіць, парай, Сэрцайка.

Лена з В.

Лена! Спачуваю табе, ты ж столькі год зносіла здзекі п'яніцы-мужа. А ўзяць развод ты саромілася. Які ж гэта сорам? Ці ж ты абавязана мучыцца з п'яніцай і гультаём усё жыццё? Ты, як кажуць, «на гарачым апеклася, дык і на халоднае дмухаеш». Не ўсе ж людзі аднолькавыя. Не ўсе хлопцы дрэнныя. Дарэчы, за такі перыяд, як вы знаецеся, больш года, можна ўжо пазнаць чалавека. Маскавацца так доўга не змог бы, ды і людзі ж аб ім добра гавораць.

Жадаю ўсяго найлепшага ў новым жыцці!

Сэрцайка

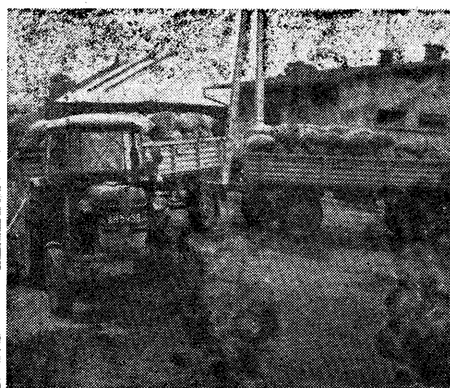
НА ПУНКЦЕ СКУПУ

Сёлета добры ўраджай бульбы на Сакольшчыне. Сяляне вязуць бульбу на пункты скупкі і фурманкамі, і перапоўненымі трактарнымі прычэпамі. Насенная цэнтраля ў Саколцы арганізавала прыём гэтага каштоўнага прадукту на чыгуначнай рампе. Тут сотні тон бульбы чакае нагрузкі ў вагоны. А вагоны падстаўляюцца параўнальна добра. Добра таксама адбываецца іх загрузка. Штодзённа напаўняецца па 10 і больш вагонаў. Кожны з іх можа памясціць у сярэднім па 24 тоны бульбы.

Не паспеюць адправіць вагонаў, калі ізноў шмат сялян пад'язджае да вагі.

Вось, напрыклад, Рышард Барташэвіч з Саколкі па цане вольнарынкавай (па 120 зл. за цэнтнер) прадаў тут дзяржаве 20 тон бульбы. Апрача гэтага, мае ён закантрактаванай 24 тоны. У яго з аднаго гектара ўраджай бульбы больш як 250 цэнтнераў. Цяпер працаўнікі насеннай цэнтралі ў Саколцы маюць шмат работы. Прыём бульбы пачынаецца ад тых гадзін, у якіх прывозяць яе сяляне.

Тэкст і фота мх

Трактары сельгасгурткоў ледзь паспяваюць вазіць бульбу на пункты скупкі.

Ліля Грыгарук, Бельск. Вершы атрымалі. Змесцім у «Парнасіку». Жадаем далейшых творчых поспехаў.

Альяш Сенякевіч, Шчыты-Дзенцялова. Зволніць з залеглага падатку могуць толькі адміністрацыйныя ўлады. Мы такіх правоў не маем, каб іх прымусіць да гэтага.

дарога нашым войскам адкрыта. Шкада, не ўдалося ўзарваць гэты пракляты штаб! Толькі б Сярожа і камандзір выратаваліся!.. Перамога ж так блізка!..»

Мінут сорак назад, калі яны кінулі міну і тол і пабеглі ад немцаў, Тульчынскі скамандаваў: «Урассыпную!» Завулак аказаўся тупіком... Яе схапілі. Калі б Тульчынскі ўбачыў яе цяпер, ён, напэўна, сказаў бы ёй:

— Ну вось, уліпла, я ж не хацеў браць цябе на дыверсію! Страшэнна, што яна цяпер не ўбачыць сваіх — маму, брата, што так і не вернецца са свайго першага задання ў тыле ворага.

«Навошта гэта там жалезныя крукі вісяць? Не, нельга думаць пра тое, што цяпер пачнецца. Мне страшна. Я, напэўна, баязліўка. Але я вам усё роўна нічога не скажу, пастараюся нават не закрычаць...»

— Выкладайце хутчэй усё, што вам вядома, — з пагрозаю сказаў Гейнц Фюрт, падыходзячы да дзяўчыны.

Кнопка горда выцягнулася. Як ніколі ў сваім кароткім жыцці, пашкадавала яна, што такая маленькая і так мала, напэўна, падобная цяпер на гераіню! Хлапчукі ў школе звалі яе «пігаліцай». «Усё роўна! Пачынайце! Я дакажу вам, што я сапраўдная разведчыца. Дурні! Гэты фрыц не разумее, што Германія даўно прайграла вайну, што хутка яго выкінуць з гэтага дома!»

Фюрт кіўнуў гестапаўцу. Той сарваў з яе паліто, рвануў каўнер сукенкі... Кнопка крыкнула, адскочыла і тут жа кінулася на немца, упілася пазногцямі ў ненавісны твар...

(Працяг будзе)

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі
„Sąd" (radz.), 17—18. „Wiem, że jesteś mordercą" (czeski), 19—20. „Życie rodzinne" (polski), 21—22.

Нараўка
„Nie można żyć we troje" (ang.), „Prawdzie w oczy" (polski), 18—22.

Нарва
„Na tropach szpiega" (radz.), „Po kruchym lodzie" (radz.), 18—22.

Дубічы Царкоўныя
„Uwaga żółw" (radz.), „Dzięcioł" (polski), 18—22.

Арэшкава
„Mój kochany Robinson" (NRD), „Kochana ciocia Sarika" (węgierski), 21—22.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Kamo znany osobiście" (radz.), „Kamo niebezpieczna misja" (radz.), 18—22.

Орля
„Przyjęcie" (rumuński), „Aleksander Newski" (radz.), 18—22.

Райск
„Kaszabe" (polski), „Kajtek i siedmiogłowy smok" (węgierski), 18—22.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Miałem 19 lat" (NRD), 17—18. „Czym mogę służyć" (czeski), 19—20. „Nie lubię poniedziałku" (polski), 21—22.

Шудзялава
„Nie można żyć we troje" (angl.), „Akcja „Brutus" (polski), 18—22.

Янаў
„Pamiętnik szalonej gospodyni" (USA), 18—22.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Podróż nie z tej ziemi" (jugosł), 17—18. „Zaduszki" (polski), 19—20. „Słuchajcie bicia dzwonów" (jugosł), 18—22.

Мельнік
„Partyzant z Lilejskiej góry" (jugosł.), 17—18. „Pali się moja panno" (czeski), 19—20. „Szerokiej drogi kochanie" (polski), 21—22.

Мілейчыцы
„Czekamy w Monte Carlo" (polski), 17—18. „Żandarm z gór" (bułg), 19—20. „Trzecia część nocy" (polski), 21—22.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Oficerowie" (radz.), „Jaskółki" (węgierski), 18—22.

Новы Двор
„Maskarada szpiegów" (czeski), „Przystań" (polski), 18—22.

Ніва

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23.

BZGraf. Nakład 6.661 T-3

ВЫХАВАЎЧЫ ЭФЕКТ

Ён у нас адзін. А нас у яго... Вось палічыце: я, жонка, дзве бабулі і адзін дзядуля. Для аднаго Вовы — хопіць, аж занадта. Не з пункту гледжання арыфметыкі, вядома. Хоць кожны з нас хоча ад хлопчыка зусім мала. Вось я, напрыклад: хачу, каб у маім сыне паўтарыўся я — бацька. Але Валя (мая жонка) лічыць, што калі Вова ўдасца ў тату, ён будзе нешчаслівы чалавек. А вось калі ў яе пойдзе...

— Што вы разумееце ў выхаванні? — абрываюць нас у адзін голас бабулі, — вас саміх яшчэ вучыць ды вучыць...

Такім чынам, у кожнага з нас свая сістэма, можна сказаць, свая школа выхавання. І ўсе гэтыя школы на кожным кроку ўступаюць у проціборства.

Самому Вову пяты год. І ён, вядома, яшчэ не вырашыў, якой школе даць перавагу. Пакуль што паддаецца ўздзеянню то адной, то другой, то трэцяй школы — у залежнасці ад акалічнасцей і, што грахі таіць, выгады для яго.

Мая школа — суровая. «Ты будзеш салдатам — рыхтуйся!» — кажу я сыну, і сын ахвотна згаджаецца. Яму падабаецца хадзіць са мной у магазін і купляць гармату ці аўтамат. Калі я прымушаю раніцай мыцца халоднай вадой, то Вова тут жа ўцякае да мамы — у мамінай школе баяцца прастуды. І халодную ваду не паважаюць.

— Я, калі быў такі, як ты, бегаў у адной кашулі і босы, — пахваліўся неяк дзядуля Фёдар.

Назаўтра Вова пабег на двор без паліто — і бабуля Вера з енкам загнала ўнука ў хату ды яшчэ і адлупцавала.

Другая бабуля, Агата Іванаўна, прыхільніца духоўных каштоўнасцей у чалавечай асобе, заявіла:

— З заўтрашняга дня Вовачка мой. Заўтра, мой каток, пойдзем з табою ў музей.

— Ура! — закрычаў Вова.

Мы ўсе прамаўчалі.

— Ну, што? — спытаў я ў сына назаўтра. — Быў у музеі?

— Ага! — задаволены, адказаў ён.

— У якім?

— Ну ў гэтым... як яго...

— У літаратурным, — важна адказала за Вову Агата Іванаўна. Завіхаючыся на кухні, яна чуйна прыслухоўвалася да нашай размовы.

— Ага, у літа...атурным, — не менш важна паўтарыў Вова.

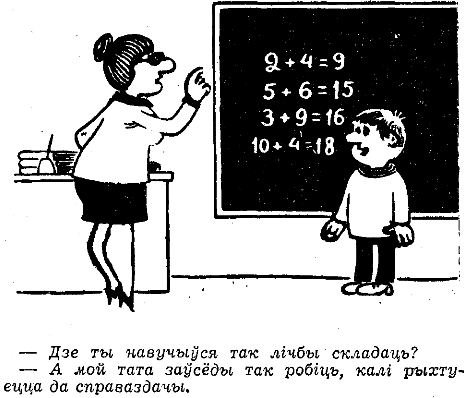
— Спадабалася?

— Ага! Ведаеш, там вісела такая прыгожая-прыгожая, чырвоная-чырвоная штука!.. Зараз спытаю ў бабулі, як яна завецца.

Ён пабег у кухню і тут жа вярнуўся:

— Вогнетушыцель, тата!

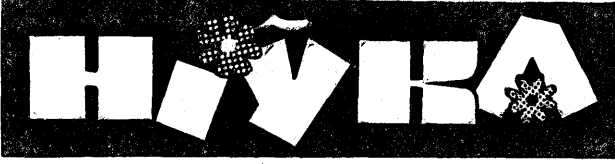
Кім Пугач

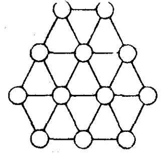
— *Дзе ты навучыўся так лічбы складаць?*
— *А мой тата заўсёды так робіць, калі рыхтуецца да справаздачы.*

— *А цяпер пяройдзем да вывучэння жалудка. Студэнт Пятроўскі, не марудзьце!*

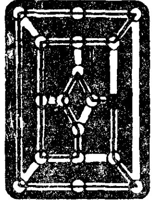
Талаваломка

Вынесеныя з фігуры кружкі размясціце ў ёй так, каб аднолькавыя кружкі не стаялі побач ні на адной лініі.

*

Адказ на заданне з папярэдняга нумара:

ДЗЕЯСЛОВЫ

Настаўнік просіць вучняў напісаць два сказы, каб у кожным з іх было па пяць дзеясловаў.

— Ну, што ты напісаў? — звярнуўся настаўнік да Янкі.

Хлапец устае і бойка чытае:

— Мама варыць, прыбірае, шые, сцірае і гладзіць. Бацька есць, п'е, курыць, чытае і спіць.

У СЯМ'І — НЕ БЕЗ...

Здараецца, такое ўчуеш
з болю:
І ў нас, як і ў любой сям'і,
не без...
Маўляў, не ўсюды роўна
родзіць поле,
І не аднолькавы усюды лес.
Яно, вядома, тут не запярэчыш,
Ды толькі ад таго душа баліць,
Што некалі харошая малеча
Цяпер дарослым пудзілам
глядзіць.

Ул. Правасуд

ВЫВАД

У гады вучобы Эрнест Хэмінгуэй атрымаў заданне напісаць сачыненне аб карысці ведаў. Пасля доўгага роздуму ён прыйшоў да вываду: «Чым больш вучышся, тым больш ведаеш. Чым больш ведаеш, тым больш забываеш. Чым больш забываеш, тым менш ведаеш. Чым менш ведаеш, тым менш забываеш. Чым менш забываеш, тым больш ведаеш. Дык навошта вучыцца?»

Дробны рамонт.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Т. Зарыцкай з Мінска змяшчаем песню

LEŚNE OGNISKO

Ognisko płonie w lesie,
wiatr cichą piosnkę niesie,
przy ogniu zaś drużyna
gawędę rozpoczyna,
a echo niesie tony w dal
po cichym, śpiącym lesie,
a echo niesie tony w dal
po cichym, śpiącym lesie.

ДАПАМАГАЎ

Янка спазніўся ў школу.

— Выбачайце, але адзін чалавек згубіў дзесяць злотых, і я яму дапамагаў іх шукаць, — апраўдваўся ён перад настаўнікам.

— Знайшоў?

— Так, вось яны.

— А што ж той чалавек?

— Яшчэ шукае!

З ЯКОГА ЧАСУ

Настаўнік гаворыць:

— Янка, ты доўга хварэў і цяпер павінен больш працаваць, каб дагнаць сваіх сябраў. З якога часу ты не быў у школе?

— З моманту высадкі Хрыстафора Калумба ў Новым свеце.

КЕМЛІВЫ

Янка ніяк не мог запамятаць назвы дзён тыдня. Тады настаўнік параіў яму:

— У вас кураняты ёсць? Вось і назаві іх па днях тыдня. Адно хай будзе панядзелак, другое аўторак і гэтак далей.

Той абяцаў выканаць.

Праз некалькі дзён настаўнік пытае вучня:

— А ну, пералічы дні тыдня, Янка!

— Панядзелак, аўторак, серада, чацвер, субота, нядзеля, — бойка адрапартаваў Янка.

— Добра. Але чаму ты забыў пятніцу?

— Я не забыў, але пятніцу схапіў каршун...

НЕБЯСПЕКА

Некалькі студэнтаў медыцыны прыйшлі на экзамен. Пасля экзамена адзін з іх ідзе да прафесара.

— Выбачайце, калі ласка, але вам пагражае небяспека!

— Як гэта?

— Вы зрэзалі майго калегу.

— Ну і што? Ён абсалютны невук.

— Так, але ён кажа, што пры першай нагодзе ўсадзіць вам нож у сэрца!

Прафесар усміхнуўся:

— Будзьце спакойны! Ваш калега зусім не кеміць, дзе гэты орган знаходзіцца!

НАЙЛЕПШАЯ ПАРА

Настаўнік расказвае ў класе аб порах года:

— Зімою многа снегу. Замярзаюць азёры і рэкі. Вясною палі пакрываюцца рунню, распускаюцца пупышкі. Летам жнуць жыта. Восенню даспяваюць фрукты...

Настаўнік прыкмячае, што Янка не слухае.

— А ну, Янка, скажы, якая пара найлепшая для збору яблык, — звяртаецца настаўнік да хлапца.

— Калі гаспадара няма дома і сабака спіць, — бойка адказвае Янка.

ВЫНІК

На працягу двух гадоў аспірант Д. выпрацоўваў у сабакі Чарнушкі ўмоўны рэфлекс: ён прывучаў сабаку есці толькі па званку. Вынік аказаўся незвычайны. Цяпер, як толькі чуваць званок на абедзенны перапынак, аспірант Д. першым імчыцца ў буфет.

ГЛУХІ НЯХАЙ ПАЧУЕ...

Група гледачоў паўфінальнага футбольнага матча на кубак Англіі паскардзілася, што ігракі абедзвюх каманд — «Арсенала» і «Стаксіці» — палівалі адзін аднаго на полі самай бруднай лаянкай. На пытанне, як маглі гледачы пачуць з трыбуны вялікага стадыёна гэтыя дыялогі ігракоў, прадстаўнік тых, што скардзіліся, адказаў, што ўсе яны... глухія і таму «прачыталі» лаянку па губах грубіянаў.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ НАЗВА

Бухарэст. Маленькі астравок, які загубіўся ў балотах і багнах Біхорскага павету каля мястэчка Сэкуень, носіць незвычайную назву — замак Таўрулуй. Гэта зацікавіла мясцовых школьнікаў, якія вырашылі абследаваць таямнічы кавалачак сушы. На востраве яны выявілі руіны сапраўднага замка, які мае вялікую археалагічную цікавасць. Вучоныя ўстанавілі, што ён быў пабудаваны фракійцамі ў 1850—1450 гадах да нашай эры. Каля замка знойдзены сляды вялікага паппялішча і рэшткі дрэнажнай сістэмы. Выяўлены таксама старажытныя каменныя жорны і сельскагаспадарчы інвентар, якія і сведчаць аб тым, што старажытныя жыхары гэтых месцаў займаліся земляробствам.

Такім чынам, дзіўная назва астраўка аказалася цалкам апраўданай.

ПА ЧЫМ ПЕРАКУР?

Прыбаўка да заплаты — справа вельмі прыемная, асабліва, калі для гэтага дастаткова толькі кінуць курыць. 10 долараў — такую суму штомесяц даплачвае японская фірма «Йашкока когіе» кожнаму свайму работніку, які не курыць. Падлікі паказалі, што фірма штомесяц страчвае на перакурах 1000 мінут. Было вырашана, што прэміі за некурэнне абыдуцца танней.

Нічога так добра не помняць вучні, як памылкі сваіх настаўнікаў.